

КУФДИРЭҢОЈ
ЭН ШЭЛМУ
КУК ДОВИД,
ПАРЧОҢ
ХОРИ ИСРОИЛ

Посвящается светлой памяти

Тельман Бен Рашбиль

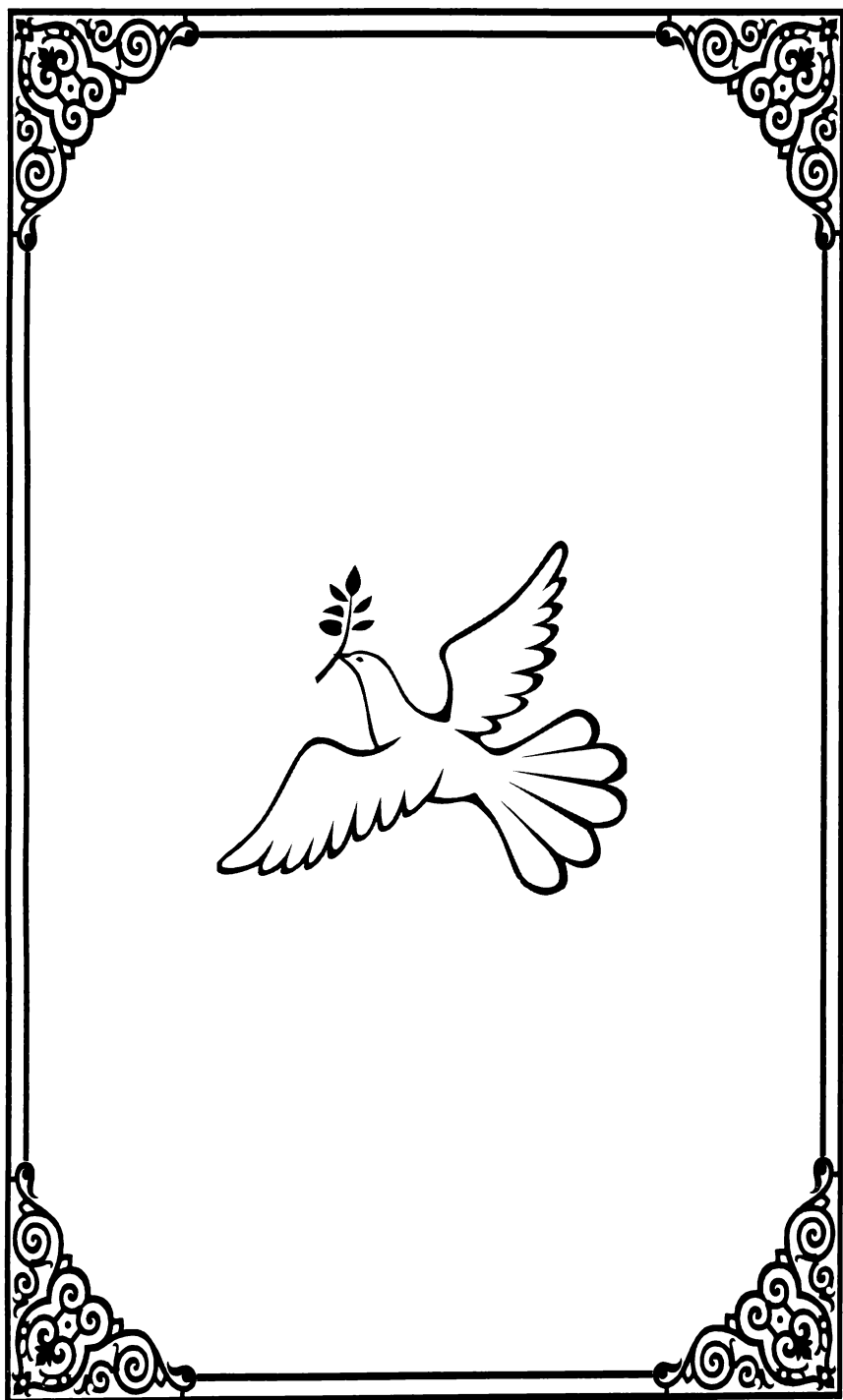
14 мая 1962 – 14 марта 2015
(10 ияр 5722 – 23 адар 5775)

*Ты был достойным сыном
для своих родителей.*

Ты был опорой для своих братьев и сестер.

Ты был лучшим отцом для своих детей.

*Ты ушёл, но память о тебе
останется в наших сердцах.*

Рашбиль бен Шамай

**КУФДИРӘҢОЈ
ӘН ШӘЛМУ
КУК ДОВИД
ПАРЧОҢ
ХОРИ ИСРОИЛ**

Москва
2019

*Издание осуществлено в память
Тельмана бен Рашибиль*

Подарочное издание

Продаже не подлежит

Рашибиль бен Шамай.

Притчи Соломона сына Давида царя Израиля.

Книга представляет собой перевод на язык горских евреев библейских текстов. Для широкого круга читателей.

© Рашибиль Шамаев, 2019

Һәзизә хундәкорһо! Мә ә октјабр 2006-мүн сал, әз зуһун инкилиси, сәр күрдәм әри чарундә, ә ширинә зуһун дәдәјиму 31 бәхш куфдирәһој ШӘЛМҮ кук ДОВИДӘ, парчоһ ән хори Исроилә. Варасдәм ә нојабр 2007-мүн сал. Ә и 31 бәхш дәһо мәсәлһо, фәлсәфи кофһо әдәј коф сохдә оморә әз данандәји, әз һохмо, әз инсонјәти, әз тәрбијә, әз укут. Һәммәј әни хубәбәхшһо инсонһорә әз тараф Худо дорә омори ки, уһо нәрав ә бәдә рәһһо.Әри әнуш инсонә бијо Худотәрси бу ки,зиндәкуни хүшдәрә дану хуб вараундә. Ә норә рәһһој ӘНУ сәр зәнүки,хубә војкәһој дүлү ә чикә бијов. Ә и мәсәлһој Шәлмү әз товнәј кифләт, дусди,зәһмәт нә зиндәкуни, әз дузи-дуркуни, хуби-хәрәби, әгүлмәнди-һәмәво риси, һошири-һонији, имид нә һитијоти,шори-бәди, курунә кори нә бикори әдәј коф бирә. Әдәј куфдирә ки, әри хубһо дијәш хуб бирә вә әри әз хәрәби, ә хуби вокошдәш бијо әз Худо тәрси, јәһәним бијо ә ОФУРРӘКОР, һүрмәт-һүзәт түрә бурбуни вә дани ки, У һәмишә әтүрәвози.

КУФДИРЭҢОЈ ЭН ШЭЛМҮ КУК ДОВИД
ПАРЧОН ХОРИ ИСРОИЛ

"Сэрномэ, Фикирһо, Мэсэлһо"

- 1 Куфдирэһој (мэсэлһој, нүвүсдэһој)
Шэлмү кук Довид, парчоһ эн хори Исроил:
Һохмолү бирэ нэ тәрбијә вәкүрдә чүникә
данусдә, әгүлмәндә кофһорә ә сәр офдорә;
- 2 Һохмолү бирә, укут вәкүрдә, хубә
нишонәһој инсонјәтирә ә сәр офдорә;
- 3 Дорун ә сәр офдорә,
үлүк һәр кофә вәкүрдә:
Һәг, һүкүм, дузи чүни данусдә;
- 4 Наданһорә әгүл, човонһорә данандаји нә
дорун ә сәр офдорәји дорә;
- 5 Дананда шинрә һохмо зијод мисоһу,
Әгүлмәнд дузә рәһ мәкүрү;
- 6 Дорун ә сәр офдорә мэсәлһорә, сурһорә,
куфдирә дорунә кофһој һохмәлүһорә.
- 7 ХУДО тәрси: бинәврәј данандајини;
Әнчәг наданһо ә вомухдәји, ә тәрбијә
јон дәниширә

Мәсәлһо 1

- 8 Кук мә, ә дорә укут бәбә куш дор,
әз дәдәј вомухдәјһорә әз јор нә вәдәшән,
- 9 Уһо сәр түрә,
јә точ сүрхирә хуно;
кәрдән түрә,
јә кәлибәндә хуно маравуну
- 10 Кук мә,
нара рәһ һовун сохдокорһорә
- 11 Әкәр уһо куфдикә: "Бијо ә имурәвоз,
Һәрә гәриш сохдә хун тији сохим!
Ә нуһоги ә сәр сәдиғһо бүхтү вәним!
- 12 Уһорә зиндә-зиндә фубәрим,
чүтам һәммәрә хори фубәрдәкә.
Һәммә, бил суј зәнү ә митоһо.
- 13 Умуһој, сәһиб һәр чиро
вор-дәвләт имбошим;
Хуноһојмурә маравуним ә парум-парум
сохдәјмһо вәрзирәниһо чихорәвоз.
- 14 Дара ә һәрәјму,
"Бил кисәһојму јәки бу!"
- 15 Кук мә, нара рәһ әнуһорә;
Ә чигирһошүш пој нә дәшән.

- 16 Појһој әнуһо,
әри хәрәбә корһо сохдә вирихдә
вә әри хун рухундә тәһәди сохдә
- 17 Ә пишој ән јә гуш
тәлә гүч сохдә нуһогини,
- 18 Әрчү ки, әри кәс чол вәкәнүһо,
хүшдәнү мидаров.
Әрчү ки, уһо гүч сохдәниһо тәләһо
әри хун үшүрә тији сохдәји;
- 19 Рәһ тәмәһкорһо һәмишә һәчини
Уһо, ә хун тәмәһ хүшдә офдорә.
Тәмәһ чун әнуһорә висдорә.
- 20 Һохмо ә кучәһо чар зәрә,
ә мејдонһо бочәһ зәрә;
- 21 Ә күнчһој ән һәјкүјлүјә кучоһо појисдә,
һорәј сохдә;
ә дәрвозәһој шәһәр појисдә куфдирәни:
- 22 Еј наданһо, тә кеј овом мундәнинит,
тә кеј мәнәмһо әз сохдә мәнәмиһој хүшдә
һәз вәкүрдәнини,
тә кеј зәһләј овомһо әз вомухдәји
рафдәнини? (тә кеј вомухдәји әри наданһо
нәкирә оморәнини)

- 23 Өз сәркушиһојмә дуз имбисдориткә,
Өз дорә тәнбиһһојмә
ә дузә рәһ мијомориткә,
Сојәј мәрә ә сәр ишму мәнорум.
Кофһојмәрә мирасундум ә ишму.
- 24 Омо ишму мәрә куш нә дошдит,
Мә һорәј зәрүм,
ишму руј чарундит,
Дәс мәрә дураз сохдум,
ә мә фикир нәдорит.
- 25 Дорә нәсиһәтһојмәрә буш һисоб сохдит,
Тәнбиһһојмәрә гобул нә сохдит.
- 26 Һә әри әнуш ә сәр ишму бәло оморәнки,
ә чәндәк ишму ләрз офдорәнки,
мидәнүшүм михәндүм,
- 27 Ө сәр ишму туфонә хуно
залумһо оморәнки,
лејсонә хуно кучлујә ворвориһо
ә чор тараф ишму чәвлон зәрәнки,
Лејсонә хуно кучлујә ворвориһо
ишмурә ә мәннкәнә дәшәндәнки,
Ишму ә чәтини,
ә һәзијјәт дәбирәнки рүхшәнд мисохум.

- 28 Мәрә ә кумәки хорој зәрәкорһорә
чувоб нидүм;
чәнгәдә кәшдүткәш мәрә ниданут офдә.
- 29 Әрчүки әри әнуһо данандәји тәлһ омо,
Ә чүм әнуһо худо тәрси нә дәбисдо.
- 30 Нәсиһәтһојмәрә гобул нә сохдут,
дорә тәнбиһһој мәрә гобул нә сохдут.
- 31 Һәчи уһо әнчәг бәһәр ән рәһ хүшдәрә
мухурут,
Ә нәсиһәтһој хүшдәрәвоз сирoji имбошут.
- 32 Надана овомијү мүкүшү,
Хәрә такабуријү ә сәр ләһә мәнкәнү,
- 33 Ә Мә куш дошдокорһо
ә рәһәтирәвоз мизүһү,
Шолуми мијофу,
әз хәрәбһо ни тәрсү.

Мәсәлһо 2

- 1 Кук мә әкәр кофһојәмәрә гобул сохдикә
вә куфдирәһојмәрә әри тү хәзинә һисоб
сохдикә,
- 2 Куш түрә ә тараф дорун ә сәр офдорәји
чарундикә,

- Мэтлэб дүл түрә әри әгүл вәкүрдә
дорикә;
Ә дүл тү,
әри һәр чүрә ә сәр офдорә һәвәс дәрикә
- 3 Әкәр данандарә һорәј зәрикә,
вә бочәһ зәрә әгүлә сәс сохдикә,
- 4 Әкәр урә нүгрәрә хуно кәшдикә
вә урә јә пәһәникијә хәзинәрә хуно
дивих сохдикә;
- 5 Умуһој ә сәр мијофдони тәрс Офуррәгорә,
Мишинохи Худорә
- 6 Әрчүки, Худо дорә данандәјирә,
Әз ләһәј Әну
әгүл нә данандәји вәдироморә;
- 7 У рәһ бурбундә
әри пишово рафдәј дузһо сәдигһо
Әри һохмәлүһо сипәр бирә (галхан бирә),
- 8 У, рәһһој һәгә дошдә,
Ә тараф боворсохдәкорһо бирә;
- 9 Унда һәг, дузи, һисоби чүникә мидани.
Мишинохи бүтүн
ә хуби бәрдәниһо рәһһорә.
- 10 Ә дүл тү рәһмәкүни дәбирәнки,
Данандаји ә бәдән тү чикә күрдәнки,

- 11 Ёитијоти түрә мидору.
Әгүл әри тү галхан имбу.
- 12 Хилос сохдә мэдәбәрү түрә
әз рәһ саданһо,
Мидору әз бәдәһомсиһо.
(нигнигһо, дуркуһо)
- 13 Дузә, саламата рәһһорә шәндә,
Ә торикә рәһһорәвоз рафдәкорһо,
- 14 Әз хәрәбә корһо сохдә
шор бирәнүтһо,
Әз сохдә нәлојигиһој хүшдә
һәз вәкүрдәнүтһо,
- 15 И чирә одомиһо рәһһошү шәфти,
Ә зиг-загә рәһһорәвоз рафдәнүт.
- 16 Әгүл дур мисоху түрә әз
нәшинохојә зән.
Әз зуһуну ширин буһо
һәсүлсүзә зән.
- 17 И, у зәни ки, ә човони әри јү
шүвәр бириһо мәрд хүшдәрә шәнди,
әз јор вәдәшәнди
ә пишој Худо дориһо сәвкәндә.
- 18 Хунәј әну әри мүрдәји,
Рәһһојү ә говрә бәрдә.

- 19 Ә и тун даравһо дијә
пәсәво ни вокорду.
Уһо дијә һич вәхт
ә рәһһој зиндәкуни ни расү.
- 20 Ә һәчирәвоз тү бијо,
ә рәһ хубһорәвоз бурај,
Вә сәр зәни ә рәһһој дузи.
- 21 Әрчүки дузһо,
сәдигһо гојм бирә мизүһүт ә руј хори.
Әгүлмәндһо, һохмолүһо, дузһо,
софһо-сәдигһо имбу сәһиб хори.
- 22 Хәрәбһо вәкүрдә мијов әз руј хори,
Күк хоинһо вәкәндә мијов әз инчо.

Мәсәлһо 3

- 1 Кук мә,
вомухдәһојмәрә әз јор нә вәдәшән,
бил кон дүл тү,
ә куфдирәһојмә бәнд бу,
- 2 Уһо рузһо нә салһој зиндәкуни түрә
дураз мисоху вә әри тү шолуми мијору.
- 3 Нәјил әз тү дур бу хејрхоһи,
рәһмәкүни, дузи,

- Уһорә ә кәрдән тү бәсд;
Ә сәр дүл тү нүвүс,
4 Ә һәчирәвоз тү
ә пишој Худо нән инсонһо,
Һүрмәтлү бирә,
ә мәтләбһој тү мираси.
5 Ә Худо кувонмиш бош әз кон дүл тү.
Һәммәрә ә сәр тү вәкүрдә нәкуј ки,
һәрчү мә данусдәрә хуно бијо бу.
6 Ә бүтүн рәһһојтү шинох Урә,
У дуз мисоһу рәһһојтүрә.
7 Хүшдәрә әз һәммә әгүлмәнд надан,
Әз Худо тәрс вә әз садан вирих.
8 И, бәдән түрә рәһәти мүдү,
Әри остугуһојтү үлүк имбу.
9 Худорә ә бирәјиһојтүрәвоз,
Ә вәчирә нүкбәһәрһојтүрәвоз вәкир сох!
10 Умуһој омборһојтү пур имбу
ә чүрбәчиро дәһәмһорәвоз,
вә чолләкһој шороб мэдәрәхшү
ә таза шорәбовоз.
11 Кук мә,
ә Худо дорә угут јон нәдәниш,
Дорә тәнбиһһој Әнурә әз куш нәшән,

- 12 Бэбэ хосдэниһо һэжил хүшдэрэ
чүтам тэнбеһ мисохукэ,
Худош хосдэниһорэ һэчу
тэнбеһ мисоху.
- 13 Эгүл бијофуһо,
Һохмо гэзонч сохуһо инсон чү бэхтэвэри!
- 14 Иһорэ гэзонч сохдэ,
эз тэмизэ сүрх гэзонч сохдэ зијоди,
эз нүгрэ гэзонч сохдэ амбар хуби.
- 15 Һохмо эз јогутнош гијмэтлүни--
Јэ хэзинэрэш э урэвоз тој нибу сохдэ.
- 16 Э дэс расди әну дуразэ һүмүр,
Э дэс чәпијү вор-дәвләт
нә вәкир сохдәји дә.
- 17 Рәһһој Әну, товуш дорәниһо рәһһоји,
вә бүтүн чигирһојүш, шолуми!
- 18 У, әри Урә сәхд күрдәкорһо,
јә дор зиндәкунини,
Эз әтәк Әну
сәхд күрдәкорһо чү бэхтэвэри!
- 19 Худо бинәврәј дүнјорә
ә һохморәвоз нори,
Э сабурәвоз варавунди һәсмурә.

- 20 Э агүләвоз бурри лугониһорә,
Вә булудһо шеш тији сохди.
- 21 Кук мә сәхд ки һитијоти нә сабурә,
Гәләт бирә чүмһојтүрә әз уһо нәкәш!
- 22 Дан ки уһо имбу зиндәкуни ән чун тү
вә јарашуг ән кәрдәнтү.
- 23 Умуһој рәһәт микәшди,
вә појһотү ни чәмү.
- 24 Әз һич кәс нәтәрсирә,
рәһәт михиси;
Хуб михиси,
хов тү ширин имбу.
- 25 Әз һәјәбо оморәниһо тәфиргәһо,
Әз хәрәбһо бијовһо бәлоһо нә тәрс.
- 26 Чүнки боворими тү ә Худоји,
У сәхт мүкүрү әз пој тү,
ниилү ә тәлә даров.
- 27 Әз дәс тү хуби сохдә вәрәморәникә,
Әз у лојиг һисдиһо одомиһо нәһ нәсох.
- 28 Имкон тү бирә гәдәр әз гунши нәкуј:
"Бура, сәбәһ мијој мүдүм",
әхи тү,
һәј сәһәт мидани гуллуг әнурә вәрәвундә

- 29 Ә сәр, ә лoһ тү сокит зиһисдәниһо,
гунши, бүхтү нә вәни.
- 30 Ә тү хәрәби нәсохдәкорәвоз
Һич вәхт ә нуһоги һүчәт нә сох.
- 31 Ә зәрб-зурб зәрәкор бәхили нә сох
вә рафданиһо рәһһој әнуһорә,
јәкирәш нә вич әри тү.
- 32 Әри әну ки,
Худорә әз гудузһо зәһләјү рафдә,
Худо ә Худо, Тиро шинохһорәвоз
дуст бирә.
- 33 Худо ә тов хәрәбһо ләһәнәт мисоху,
Худо, мәскән Худо,
Тиро шинохһорә борухо мисоху,
- 34 Худо ә рүхшәнд сохдокорһо,
рүхшәнд мисоху,
Ә фәгирһо рәһм хүшдәрә имбурбуну.
- 35 Шивдаһој һәсүлмәндһо вәкир имбу--
Әгрәбәј хәрһо локолу мумуну.

Мәсәлһо 4

- 1 Шинит фәрзәндһојмә,
дорә укут бәбәрә;
Фикир дит вә данит ә сәр офдорә чүникә.

- 2 Әрчүки, мә ишмурә хубә нубо әдәм дорә;
Вомухтәји мәрә нә шәнит.
- 3 Дузи, мә ә хунәј бәбәјму һәжил бирәнки,
Әри дәдәј ја офдумә бала бирәнки.
- 4 У (бәбәјму) мәрә укут дорә куффдирәбу:
" Бил дүл тү зу гобул соху кофһојмәрә.
Вомухдәһојмәрә дор вә зиһ!
- 5 Әгүл вәки,данандаји вәки!
Әз јор нәвәдәшән; јон нә кирор
ә әз ләһәјмә вәдиромориһо кофһо!
- 6 Әкәр тү әз у чиро нәбисдорикә,
у ә гуллуг тү имбу;
Урә хоһ, у мидору түрә.
- 7 Үлүк данандаји әгүли.
Әгүл вәки!
Кәнә әз һәрчү зијод вәкириһо,
әгүли, әгүл вәки!
- 8 Урә әз һәрчү зијод һисоб сохдикә,
у түрә мәбәрү;
Әзу сәхт күрдикә
у түрә вәкир мисоху.
- 9 У әри сәр тү ја рачә чорбол күли имбу,
Түрә вәкир сохдә ә сәр тү точ мәнү."

- 10 Кук мæ, шин мæра,
кофһојмæра ә фикир вәкүрдикә,
Салһој зиндәкуни тү амбар имбу.
- 11 Мә ә тү рәһ ә сәр офдорәјирә
әдәм вомухдә;
Мә түрә ә дузә рәһһо әдәм кәрдундә.
- 12 Рәһ рафдәнки појһојтү нә вомуну,
Вирихдәнки појһој тү нә чәмү.
- 13 Ә вәкүрдәјһо укут бәсд хүшдәрә,
әзу чиро нә бош!
Урә сәхт ки, у зиндәкуни түни!
- 14 Ә рәһ хәрәбһо пој нә дәни,
Әз кирошдә рәһ ән надан нә кирор.
- 15 Дур пој, әз нәзникиш нә кирор.
Чар, рәһ түрә әз јә тарафикә вәки!
- 16 Әрчүки, уһо хәрәби нә сохдуткә,
хисирә ниданут;
Ә јәки, појпичәк дәшәндә нәвәнкәсдүткә,
хов хүшдәрә вир мисохут.
- 17 Уһо нун хәрәбһорә хурдәнүт
вә шороб гәнчугһорә һәнчирәнүт.
- 18 Әнчәг рәһ дузһо,
сәбәһмундә вәдирәморәниһо риказһој

- офдорэ хуно товуш дорэ
вэ товуши хүшдэрэ битэв руз дошдэ.
- 19 Рэһ хэрэбһо зил торикини,
Уһо ниданут эрчү пој үшү чэмүсдэ,
э нимэ рэһ мундәнүткэ.
- 20 Кук мә, э кофһојмэ фикир ди;
Ә куфдирэһојмэ куш дор.
- 21 Уһорэ нэјил эз пишој чүмһојтү дур бу,
Уһорэ э дүл тү дор.
- 22 Эрчүки, уһо зиндәкуни нэ чунсогини,
эри уһорэ э сэр офдокорһо.
- 23 Әз һэрчү пишотэ
э хәјол дүл тү бирэ дор урэ,
Әрчүки, у нәбирэ зиндәкуниш нисди.
- 24 Әз ләһәј тү һич нәвәдәшән
нәлојигэ кофһо.
Рәшәһһорэ эз хүшдэ дур сох.
- 25 Бил чүмһојтү пишово дәнүшү,
Һәјноһојтү дуз дәнүшүку э пишој тү.
- 26 Рафдәниһо рэһ түрә дуз сох,
вэ бил бүтүн рәһһојтү сәлигәлү бу.
- 27 Нә э расд, нә э чәп чар,
Појһојтүрә эз рэһ садан дор.

Мәсәләһо--5

- 1 Балајмә, ә данусдәһојмә куш дор,
Кушһојтүрә ә тараф куфдирәнүмһо,
һохмолүјә кофһо ди.
- 2 Умуһој, тү мидани чиро сохдә
хубә әз хәрәб.
Ловһојтү мидану дошдә әгүл түрә.
- 3 Әз ловһој, әхлогсүзә зән
һашдан һәсәл тији бирә,
Зуһуну ширин, әз рүгәниш сүфти.
- 4 Омо әхирү јовшонә хуно тәлһи,
Дүтарафа гилинчә хуно тичи.
- 5 Појһој әну ә мүрдә бәрдә:
(Лүнкһој әну ә мәскән мүрдәһо рафдә).
Лүнкһој әну ә Шеолу рафдә.
- 6 Ә рәһ зиндәкуни фикир нәс дорә,
Јү хүшдәнүш насда ки,
ә шәфтә рәһһо дәри.
- 7 Әј фәрзәндһо, имуһој ә мә куш дорит!
Ә, әз ләһәјмә вәдирәморәниһо кофһо,
јон нәчарунит хүшдәрә.
- 8 Әз и чиро зән дур бош,
појун хүшдәрә,
һич ә ләһәј дәрүш нәзник нәра.

- 9 Нэбукэ хубэ нумэ кэшорэ миди,
Һүмүр түрэ әри залумһо сарф мисохи.
- 10 Вор-дәвләттүрә кәшо мухуру,
Гәзонч тү ә хунәј кәшо мидаров.
- 11 Әхир һүмүр тү оморәнки,
ә бәдән тү гүвот нәдәмундәнки,
нолә кәширә һәчи мукуји:
- 12 "Әрчү әри мә тәрбијә нәһ омо,
Сәркушиһорә дүл мә гобул нәсохд!
- 13 Ә коф нубо дорәкормә нә дәнүшүрүм,
Ә тәрбијә дорогорһојмә куш нә дошдум.
- 14 Кәм мунд ки ә һәрәј хәлг,
ә һәрәј чәһмәт бијобур бошум".
- 15 Әз овхур ови тү,
әз һәнчирәнијә ов ән чол тү һәнч.
- 16 Әрчү, овһој тү ә кучәһо,
ов әрхһој тү ә мејдонһо тији бу?
- 17 Бил, уһо әнчәг ән тү бу,
ә һәрәј кәшо бәхш нәбу.
- 18 Бил, билог тү бәрәкәтлү бу,
бил човонә сәр тү,
ә һәрмәһ зиндәкунитүрәвоз хушбәхт зиһү!
- 19 Әз дүли хосдәниһо марал,
рача чејрон тү,

түрә ә ешг хүшдәрәвоз мәст соху,
ә ешг әнурәво мәст бош.

20 Балајмә, әрчү ә ешг әхлогсүзә зәнәвоз
мәст бијо боши?

Әрчү, тү зән түрә һишдә,
кәсә ә гичог тү бијо дәшәни?

21 Рәһһој ән инсонһо ә пишој офуррәкори,
һәр вәкүрдә лүнкә, у дивих сохдә.

22 Шәр буһо инсон
ә тәхсирһојү киро күрдә оморә,
ә тәләј сохдә һовунһој хүшдә офдорә.

23 Урә тәрбијәсүзүјү күшдә,
ә әз гәдәр зијоди кәм әгүлүјү
урә әз рәһ вәдәшәндә.

Мәсәләһо-6

1 Балајмә, әри гунши зомин бирә,
ә кәшорәвоз әлбир бирә,

2 Ә әз ловһојтү вәдиромориһо
кофһо киро ә тәлә дарафдәјкә,
Әз ләһәјтү вәдиромориһо кофһо киро
ә дәс офдорәјкә,

3 Балајмә, чәһди сох, варас хүшдәрә,
Әрчүки, имуһој,

- тү ә зир судум гунши дәри.
Бура, ә појһојү офдәрә, миннәт сох.
- 4 Парун хов түрә,
ә пишони тү дур-думог овурдә,
һә нүшдә фикир нә сох.
- 5 Хилос сох хүшдәрә,
Чејрон әз дәс овчи,
гуш әз дәс гушбаз хилос буһорә хуно.
- 6 Әј тәнбәл, ә мучинә фикир ди,
Әз зиндәкуни әнуһо нубо вәки.
- 7 Урә нә сәрбәрәһи сохдәкор,
нә ә у дәниширәкор,
нә ә у јә рәһ бурбундәкори.
- 8 У һәзүрлуги хүшдәрә һәминон дирә,
ә вәхт бичин әри хурдәј хүшдә,
чи кура сохдә.
- 9 Әј тәнбәл, чәнгәдә имбу хисирә?
Тү кеј әз хов хәбәр имбоши?
- 10 "Јә кәмикәш чүм түрә ә хов дорикә,
јә кәмикәш дәс-пој дураз сохдә хисирикә
бәгдә дәшорә ә гултуг дәнорә
нүшдә рәһәти сохдикә"
- 11 Умуһој һонији, јә лүт сохдәкорә хуно,
мијов ә сәр тү,

- Тәнки, гәчәгә хуно,
ә чәнк вәхүшдә мијов ә сәр тү.
- 12 Јарамазә одоми, нәшәрһә инсон ә әз
ләһәјү вәдиrowһо шәфтиһорәвоз зиһисдә,
- 13 Чүм мизәнү, ә појәвоз нишон мүдү,
ә әнкүшдәвоз имбурбуну.
- 14 Ә дүлү гәлпи дә,
Һәр вәхт нәшәрһи сохдә,
гәришуги мәнкәнү.
- 15 Әри әнуш ә сәр әну бәло мијов,
Һә јәбо офдорә чорәсүз мумуну.
- 16 Зәһләј Офуррәкор әз шәш чи рафдә,
Ә һофдүмүн, У лап нифрәт сохдә:
- 17 Ә тәкабурирәвоз дәниширәниһо чүмһо,
Дурку куфдирәниһо зуһун,
Нуһоги хун тији сохдәниһо дәшо,
- 18 Гәлпи дәбуһо дүл,
Әри хәрәбәји сохдә вирүхүһо појһо,
- 19 Ә нәфәсү дуркинәки дәһо дуркунә шоһод,
Ә һәрәј бирорһо чәвги вәнкәсдәниһо одоми.
- 20 Балајмә, куфдирәһој бәбәрә әчикә бијор,
Дәдәј вомухдәһорә әз куш тү нәшән.
- 21 Уһорә һәмишә ә дүл тү кәрдун,
вә кәлибәнд сохдә ә кәрдәнтү дәшә.

- 22 Э кәшдәнки э тү рәһ имбурбунут,
Хисирәнки э хәјол тү имбошут,
Хәбәр бирәнки әтүровоз коф мисохут,
түрә мәслиһәт мүдүт.
- 23 И куфдирәһо ләмпәји,
и вомухдәјиһо товушини,
Әри тәрбијә бирәниһо сәркушиһо,
рәһ зиндәкунини.
- 24 Иһо мидору түрә әз әхлогсүз,
әз зуһуну ширин буһо нәшинохојә зән,
- 25 Э рачи әну ошуг,
Э гошһој әну бәнд нәбош.
- 26 Э сәрбәти јә зунә, одоми мидану
ә јә тикә нуниш миһточ бирә,
Мәһр нәбирә зән, ән киникә, мидану
гимәтлүјә чун инсонә, ә тәлә дәшәндә.
- 27 Јә мәрд ә гәл аташ вәкүрдкә
бош-палтарү ни сухуми?
- 28 Э сәр кусов кәшдүһо
појһојү ни вәбүрчүми?
- 29 Э јон зән гунши даравһош
һолү һәчи имбу,
Э у зән саташ буһо
ә чозән хүшдә мирасү.

- 30 Киснэјә дүзд әри шүгәм хүшдәрә
пур сохдә дүзди сохдкә,
урә гинәмиш ни сохут.
- 31 Оммо урә күрдүткә,
һофд гәт бијо вокордуну,
бирнәбир хунәј хүшдәрә бијо дү.
- 32 Ә зән гунши саташ буһо әгүлсүзи,
гонмәзи,
У әри хүшдә һәзүрә говрә һәзүр сохдә.
- 33 Бәхш әзини мәрд гәмчил нә биобурини,
Бијобуријү һич вәхт әз сәр әну
пузмиш нибу.
- 34 Чүнки мәрд ән зәнә нәмус,
гејрәт аташ дорә мәхүзуну,
Әзу ә залумирәвоз гәһр мәкүрү,
- 35 Ә һичишәвоз пишој әнурә күрдә нибу,
Чү дорикәш у рази нибу.

Мәсәләһо-7

- 1 Балајмә, кофһојмәрә сәхт ки, дор,
Мә куфдирәһорә әри тү,
јә хәзинә һисоб сох.
- 2 Куфдирәһојмәрә дор вә зиһ,
Вомухдәјиһојмәрә дү чүм түрә хуно дор.

- 3 Уһорә әнкүшдәрирә хуно кирәвун
ә әнкүшд тү, ә сәр дүл тү нүвүс.
- 4 Әз һохмо куј; "Тү хәһәрмәни",
Һорәј зә мувәһә куј;
"Тү нәзникә дустмәни".
- 5 Уһо түрә әз нәшинохо,
әз зуһуну ширин буһо зән хилос мисоһу.
- 6 Јәбо әз пәнчәрәј хунәјмә,
әдәбүрүм ә буру дәниширә
- 7 Дирәнүм ә һәрәј чәнд чоһил,
јә гонмәзә човонә,
- 8 Кучәрә кирошд, ә нәзники тин
хунәј әну рафд,
- 9 Офдо дарафдә, јә кәм торики күрдәнки,
Һово торик, шәв бирәнки,
- 10 Ә палтар зунәјирәвоз, ә дүлү чәндгәдә
бичиһо дәһо и зән, әлүсти ә пишојү
вәдирәморә, урә гобул сохд.
- 11 У рәшәһи, у һәјосүзи,
ә хунәј хүшдә нәнүшүһоји.
Појһој әну ә хунәјүш тоб нәс дорә.
- 12 Коһ ә кучә, коһ ә мејдонһо мадаров.
У ә һәр тин пәһәнү бирә.

- 13 У човонә күрдә моч сохд,
вә ә јә бирујирәвоз һәчи куфдирә ә у:
14 "Мә ә түрәвоз әри бирә,
әри јә нәдово дорә гәрхунд бүрүм,
Мә имбуруз сәвкәнд мәрә
ә чигә овурдәм.
15 Әри әнуш вәдирәморәм ә пишо рәһи тү,
Түрә амбар кәшдүм, әхир ки офдум.
16 Ә лүһүфчәкмә әз кәтон Мисраим духдә
оморә рәнклүјә руј кәширәм.
17 Ә лүһүф-дүшәк мә миро,
алој нә дорчин шәндәм.
18 Бијо тә сәбәһ, тә сирoji кејф кәшим,
Әз ешг дүјәки мәст бошим.
19 Шүвәрмә ә хунә нәдә,
у ә дурә рәһ рафди.
20 Кисәј пулә вәкүрди бәрди,
у әнчәг мәнк битәв
бирәнки мокошдү мијов".
21 Фәндһорә ә кор дәшәндә
урә әз сәр вәдәшәнд,
Ә шинә зуһун күрдә,
әз рәһ вәдәшәнд

- 22 У човон, әлүсти, ә пәсәј әну зән рафд,
Әри бурра,
бәрдә оморәниһо јә үкүзә хуно,
Ә тәлә дәшәндә оморәниһо,
јә марала хуно.
- 23 Әхирдә ә чикәрү јә ох туш имбу,
Пар зәрә-зәрә ә тур офдорәниһо
јә гушә хуно
И човониш насданбу ки,
чуну вәкүрдә мијов.
- 24 Әј фәрзәндһојмә,
имуһој ә мә куш дорит:
Ә әз ләһәјмә вәдирәморәниһо
кофһо фикир дит.
- 25 Нәјилит дүл ишму ә рәһһој
әну зән буров,
Ә чигирһој әнуш фурмундә нәјојт!
- 26 Әрчү ки у зән, чәндгәдә одомирә
гурбу сохди, Чү икидһорә күшди!
- 27 Хунәј әну--рәһһој Шеоли,
тә мәмүзүл мүрдә рафдә расирә.
һәммә әри хүшдә мүрдәји мухоју

Мәсәләһо--8

- 1 Ини, һохмо һорәј нәс зәрәми,
данандә сәс хүшдәрә нәс вәдәшәндәми?
- 2 У ә һүндүрәкиһо, ә зәвәр рәһ,
ә рәһһо чиро бирәниһо чикәһо,
- 3 Ә јон, ә шәһәр дарафданиһо дәрвөзәһо,
ә лов дәрһо појисдә чар зәрә куфдирәни:
- 4 "Еј инсонһо, мә әдәм ишмүрә һорәј зәрә,
Еј фәрзәндһој әни һилом,әлбәттә мә әдәм
бочәһ зәрә ә сәр ишму вә куфдирә:
- 5 Еј чоһилһо, әгүлмәнд бошит,
Еј нәданһо, әгүл вәкирит!
- 6 Куш дорит, әрчү ки, мә
дузи чүникә әдәм куфдирә,
Әз зуһун мә дузә кофһо вәдирәморә.
- 7 Зуһун мә һәг куфдирә, әз һәгсүзи,
әз нәшәрһи мәрә нәкирә оморә.
- 8 Әз ләһәјмә әнчәг сарфәлүјә
кофһо вәдирәморә,
Ә кофһојмә нә зарали,
нә ки дуркуни дәри.
- 9 Әри ә сәр офдорокор,
һәммәј әнуһо дузи,
и јә дузә рәһи, әри данандаји кәшдокор.

- 10 Нүгрэрэ нәһ,
дорэ угут мэрэ вичит вәкирит.
Эз сүрхиш амбарта әгүлә вичит.
- 11 Чүнки һохмо әз јогутиш гимәтлүни,
Дүл инсон хојуһо чиһо,
ә урэвоз нидану тој бирә.
- 12 Мә һохмојүм,
дурһорә дирә ә мә чикә күрди,
вә данандәји нә ә сәр офдәрәјирә офдәм.
- 13 Худо тәрси хәрәбә, ловгорә, тәкабурә,
ә хәрәбә рәһ рафдокорә, бәдһәмәлә
зуһунә, ә чүм дирә нәвојисдәјини.
- 14 Мәсләһәт нә пишово рафдәји ә мәни.
Мәнүм--данандә, мәнүм гуввот.
- 15 Шохһо әз тараф мә норә оморә,
әри һүкүмдори сохдә вә әри
лојигијә дузә һүкүмһо дорә.
- 16 Лојиглүјә дивунчи һисдүтһо һәммә
рәһбәрһо, бәкһо нә хонһо
Эз зуһунимә һүкүм дорә.
- 17 Мәрә хосдокорһорә мә хосдәнүм,
Мәрә ки кәшдкә у мијофу.
- 18 Бирәји нә вәкири,
нә варасүһо вор-дәвләт нә һәг

экимәни, ә мәрәвоји.

- 19 Мејвәһој мә әз сүрх,
әз софә сүрхиш хубтәји,
Бәһәр мә әз ән тәмизә нүгрәш гимәтлүни
- 20 Мә ә чигирһој һәг кәшдәнүм,
рафдәнүм лојигијә дузә рәһһорә.
- 21 Мәрә хосдокорһорә бирәји мүдүм,
хәзинәһошүрә пур мисохум.
- 22 Офуррәкор әз һәрчү пишотә офурри мәрә
вә әз һәр корһој Хүшдә пишо
сәһиб бири әри мә.
- 23 Әз һәмәл овурдәһојү пишо,
Әз дүнјоһ һәмәл оморә пишо,
Мә офуррә оморәбүрүм.
- 24 Лугониһо нәбирә пишо,
Булә овһој билогһо нәбирә пишо,
офурри мәрә.
- 25 Догһо нә бирә пишо,
тәпәһо вәди нәбирә пишо,
офурри мәрә.
- 26 Офуррәкор һәлә дүнјорә, хориһорә,
сәһрәһо, дүзәнкәһорә һәмәл нә овурдә
офурри мәрә.
- 27 Мә әки Әну бирәм

- ҳасмурә Ҳәмәл овордәнки,
ә сәр лугониҳо чәрх кәширәнки,
28 Булудһорә ә Ҳәсму, ә чикәшү норәнки,
ә лугониҳо билогһорә бәсдәнки,
29 Овҳо ә кофү нә дәниширә,
әз виҲдә нәвадаров куфдирә,
ә дәриҗо сәрҲәд кәширәнки
Бинәврәј хорирә норәнки.
30 Мә әки Офуррәкор јә сәниҲәткор бүрүм,
Һәрруз шори сохдәнбүрүм,
Ә јон ӘНУ мә Һәмишә шор бүрүм.
31 Ә Ҳәмәл овордиҳо Ҳилом дәниширә
шор бирәмбүрүм.
Ә Ҳәсүл овордиҳо фәрзәндһој Ҳилом
дәниширәнки мәрә гул-гәнәд
вәрәморәнбу әз шори.
32 Имуһој еј фәрзәндһојмә,
ә мә куш дорит:
РәҲһојмәрә сәхт күрүҳо чү бәхтәвәри!
33 Ә дорә нәсиҲәт мә куш дорит,
әгүл вәкирит вә урә әз хүшдә
дур нә шәнит.
34 Әмә куш дошдокорһо,
Һәрруз ә пишој дәрвозәһојмә појисдәкорһо,

- Ә лов дәрһојмә појисдә кузәт
сохдәкорһо, чү бәхтәвәри?
35 Әрчүки, мәрә офдокорһо,
зиндәкуни мијофут,
вә рәһмәкүни Офуррәкорә гәзонч мисохут.
36 Мәрә әз дәс рәһо дорәкорһо,
ә чун хүшдә гәсд мисохут,
Әмә нәһләт сохдәкорһо.
Һәммә әри хүшдә мүрдәји мухојут.

Мәсәләһо-9

- 1 Һохмо, хунәј хүшдәрә вокундә,
7 дәстәк јүрә рундә,
- 2 Кушд нә шоробә һәзүр сохдә
вә сүфрәрә варавундә бәгдә.
- 3 Гәрәвошһој хүшдәрә фирсорә,
әри ә һүндүрә чикәһој шәһәр појисдә
вә әри чар зәрә куфдирә:
- 4 "Еј чоһилһо, инчо бијојт!"
Әри наданһо һәчи куфдирәнүт:
- 5 "Бијојт нун мәрә хурит,
һәзүр сохдәмһо шороб мәрә һәнчит.
- 6 Наданирә шәнит вә зиһит!
Рәһ әгүлмәндә дуз бурајт".

- 7 Тәкабурә сәр зәнүһо,
хүшдәрә русвој мисоху,
Бүхтүнкәрә сәр зәнүһо
әхирдә локолү имбу.
- 8 Ә тәкабур тәһнә нә зә,
(Тәкабурә гинәмиш нә сох)
ә тү нәһләт мисоху. (хуни-килијү имбоши).
Һохмәлүрә гинәмиш сохдикәш түрә мухоју.
- 9 Әгүлмәндә укут дорикә,
у дијәш әгүлмәнд имбу.
Ә дузә одоми әгүл вомухдикә,
һохмој хүшдәрә зијод мисоху.
- 10 Худо тәрси сәркири һохмоји,
Офуррәкорә шинохдәји
данандаји вәкүрдәјини.
- 11 Әлбәттә ки, Ә мәрәвоз,
Ә һохмәрәвоз руз тү, һүмүр тү амбар вә
салһој зиндәкуни тү зијод имбу.
- 12 Һохмо зијод сохдәјкә,
у, ә тү кумәк имбу.
Рихшәнд сохдикә,
тү һәзијјәт микәши.
- 13 Әгүлсүзә зән, һорәј бочәһ дәшәндә,
Чоһили! Һичиш ә сәр нәс офдорә.

- 14 Ә пишој хунәј хүшдә нүшди,
Ә һүндүрә чикәһој шәһәр
ә сәр пәрдү нүшди,
- 15 Әз рәһ кирошдәкорһо,
Рәһ хүшдәрә дуз рафдокорһорә
һорәј зәрә куфдирәни:
- 16 "Еј чоһилһо инчо бижојт!
Ә наданһо һәчи куфдирә:
- 17 "Ов дүзди ширин имбу,
Ә пәһәники хурдә оморәниһо нун
ләзәтлү имбу.
- 18 Әнчәг ә јон әну оморәкорһо ниданут ки,
унчо мүрдәји дә.
Һорој зәрәкорһој әни зән,
ә мәскән мүрдәһо,
ә лугонә говрәһо дә.

Мәсәләһо-10

- 1 Әгүлмәндә кук,
бәбәј хүшдәрә вәкир мисоһу,
Хәрә кук,
әри дәдәј хүшдә дәрд мијору.
- 2 Әз ә һәләм гәләмиравоз күрд бирә хәзинә
хејр ниимбу вәкүрдә,

- Дузи, инсонә әз мүрдәји хилос мисоҳу.
- 3 Офуррәкор дузә (һәлолә) киснә нијүлү,
Омо У, чүм үшү тух нисдиһо хәрәбһорә,
сироји ни соҳу.
- 4 Дәһој тәнбәл урә косиб мисоҳу,
Зирәк буһо дәс--бирәји мијору.
- 5 Һәзүрлуги хүшдәрә һәминон винүһо кук,
әгүлмәндә куки.
Ә вәхт бичин хүсүһо кук, биһори.
- 6 Әз сәр дузә одоми бәрәкәт тији имбу,
Зуһун хәрәб гәһрә (залуми хүшдәрә)
пәһәнү мисоҳу.
- 7 Зиндәкуни дузһо ә јор мијов, борухо имбу
Нум хәрәбә одоми батмиш (пуч) имбу.
- 8 Әгүлмәнд нәсиһәтһорә әз дүли
гобул мисоҳу,
Әгүлсүз, әз һәмүри хүшдә мачару.
- 9 Дузә рәһә буравһо, динчи мивүнү,
Рәһһојү шәфт буһо, ә руј мәдиров.
- 10 Чүм зәрәкор, ә бәло мијофдону,
Әгүлсүз, әз һәмүри хүшдә мачару.
- 11 Ләһәј дуз, јә билог зиндәкунини,
Оммо зуһун хәрәб,
гәһрә (залуми хүшдәрә) пәһәнү мисоҳу.

- 12 Нəхоји, голмоголи һәмәл мијору,
Оммо мүһибәт,
һәммә һовунһорә кило в мизәнү.
- 13 Әз ловһој һәсүлмәндә одоми,
әгүл тији имбу,
Оммо һәсүлсүз,
әз кәмәр чубуг мәкүрү.
- 14 Һоһмәлүһо данандәји мәчүнү,
Оммо әгүлсүзә,
јәләгијү ә бәло нәзник мијору.
- 15 Бирәји ән һоширә одоми, чор тарафү
ә борурәвоз күрдә оморә, јә шәһәри,
Сәһәр ән һонијә одоми--нәбирәјијүни.
- 16 Бәхшәј дузә одоми зиндәкунини,
Гәзонч ән шәфтә одоми һовуни.
- 17 Ә коф дәниширәкор
ә рәһ зиндәкуни мидәбу,
Сәркуширә (дузирә) гобул нәсохдокор,
рәһ вир мисоху.
- 18 Мидәвһији хүшдәрә пәһәнү сохдокор,
дурку коф мисоху,
Әгүлсүз, ә һәр чикә хәбәрбәриһо мисоху.
- 19 Ә амбара кофһорәвоз,
һовунә кәм ни имбу сохдә,

- (һовунә шушдә ни имбу),
Зуһун хүшдәрә күрүһо әгүлмәнди
- 20 Зуһун сәдигә одоми, ән софә нүгрәји,
Ә дүл шәфтә одоми, һинһо мидобу.
- 21 Сәдигә одоми,
ә зуһунәвоз амбарһорә сирoji мисоху,
Омо наданһо, әз әгүлсүзи тәрк имбу.
- 22 Борухо сохдәј Офуррәкор,
әри инсон бирәји мијору,
Дијә урә дүлхүрд нисоху.
- 23 Әри хәр, хәрәбә кор сохдәји,
һашдан јә возини,
Омо данандарә һохмојүни.
- 24 Хәрәбә одоми, әз чү тәрсирәникә,
ә сәрү мијов,
Сәдигә одоми, ә војкәј хүшдә мирасү.
- 25 Бијовһо туфон, бәдхоһә,
чару мизәнү имбәрү,
Бинәврәј сәдигә (дузә) одоми,
һәмишәлуг мумуну.
- 26 Ә дәндүһо сүркә, ә чүмһо дурә
чүтам кори сохдәкә,
Ки, ә тәнбәл кор гәдәгә зәкә,
сохдә кор әнуш, ә у һәчу кори мисоху.

- 27 Худо тәрси--һүмүр дуразини,
Шәфти--һүмүр кутәһини.
- 28 Дузһорә шори кузәт мисоху,
Имид шәфтһо ә пучи мадаров.
- 29 Рәһ Офуррәкор әри дузһо--јә сутуни,
Ә сәр хәрәбә кор сохдәкорһо,
һәләчикәри дәри.
- 30 Дузә одоми, һич вәхт әз һол ни офдону,
Хәрәбә инсонһо, әз хори тәрк имбу.
- 31 Ләһәј дуз, ә һохмәровоз күл мүдү,
Зуһун шәфтһо, дуркуһо бурра мијов.
- 32 Зуһун дузә одоми,
һәркирә рази сохдә данусдәни,
Әз ләһәј хәрәбә одоми,
нәкүрүмә кофһо вәдироморә.

Мәсәләһо-11

- 1 Үкрәһ Худо әз шәфтә тирозу рафдә,
Худо әз дузә пәјмунә рази мумуну.
- 2 Рујбури, бәдәлоги мијору.
Һохмо, әки ән һәјомәнд мијов.
- 3 Дүлтәмизә рәһ данандәји имбәрү,
Хоһин, әз шәфти хүшдә пуч имбу.
- 4 Һич кәсә бирәји,

- эз һәчәл оморәниһо руз хилос ни соху,
Омо дузи, инсонә эз лов говрә мијору.
- 5 Рәһ бәһәмә одомирә, тәмизијү дуз мисоху
Хәрәбә одомирә, хәрәбијү мачаруну.
- 6 Дүлтәмизә, дузијү эз хәто хилос мисоху,
Хоинә, чүмү тух нәбирәјијү
ә мәнкәнә мидәшәнү.
- 7 Хәрәб мүмүрү, имидү ә пучи мадаров,
Војкәј хәрәбһо ату-бату имбу.
- 8 Дуз әз чәтини мадаров,
ә чикәј әну, хәрәб ә мәнкәнә мидаров.
- 9 Зуһун худосүз, гунши хүшдәрә мүкүшү
Данандәји дузә хилос мисоху.
- 10 Дузһо ә мәтләб расирәнки,
бүтүн шәһәр шор имбу,
Хәрәб мүрдәнки, һорәј шори лов имбу.
- 11 Тәһәрифи сәдиг, шәһәрә вәкир мисоху,
Оммо гәргүш хәрәб, урә лов-тум мисоху.
- 12 Әгүлсүз ә гунши јон мидәнүшү,
Әгүл ә сәрү вәбуһо инсон
хүшдәрә сокит имбәрү.
- 13 Хәбәрбәр, сурһорә мокуну, лов мисоху,
Иһтиборлүјә инсон, кофә пәһәнү мидору.
- 14 Дузә мәслиһәт дорә нә оморәниһо чикә,

- хэлг зарали мэкүрү,
Дузэ мэслиһэт дорокорһо амбарикә,
хэлг э говлэји мадаров.
- 15 Эри кәс зомин буһо,
хүшдәрә э бәло мәнкәнү,
Эзи чиро зомини зәһлэјү буравһо,
динч мизүһү.
- 16 Дилэгүзлүјә зән, эз вәкир бирә,
Оммо залумә зән, эз бирәји сәхт мүкүрү.
- 17 Сәдиги инсон, әри әну бирәји мијору,
Сурулә одоми, хүшдәрә сәһәр мүдү.
- 18 Хәрәбә одоми, һәримә бәхшә
гәзонч мисоху,
Эри дузи тум шәндәкор, һә расдәкиш
хубә бәхшә мэкүрү.
- 19 Эз кон дүл дуз буһо, э зиндәкуни мирасү,
Э пәсәј хәрәб буравһо, э мүрдәји муrow.
- 20 Үкрәһ Офуррәкор эз гәлпә дүлһо рафдә.
У,эз рәһү дүрүст бирәкорһо рази мумуну..
- 21 Һә расдәкиш хәрәб чәзосүз нимуну.
Шивдој сәдигһо хилос имбу.
- 22 Јә рачә зәнә хубә хосијәт нәвәбисдокә,
у, э кәрдәнү кәлибәнд сүрхи дәһо,
э јә хуг ухшәш мизәнү.

- 23 Сәдигһо, әнчәг хуби војә мисохут,
Омо војисдәји ән хәрәб,
гәһр вәкүрдәји имбу.
- 24 Бәрәкәт ән дәсдүлфирә, зијод имбу.
Гәзонч кәсә хурдәкор,
ә нәбирәји мијофдону.
- 25 Дүл очуг (дәс очуг) ә були мирасү,
Ов дорокорә, ов дорә мијов.
- 26 Хәлг, тәхүлә ә говду пәһәнү сохдокорһо,
ләһәнәт мухуну,
Бәрәкәт, ә сәр фурухдокор әну тији имбу
- 27 Ә сабурәвоз ә пәсәј дузи буровһо,
борухо имбу,
Ә пәсәј хәрәби буравһо сәр хүшдәрә
ә бәло мидәшәнү.
- 28 Ә бирәји хүшдә кувонмиш бирәкорһо,
зу мијофдонут,
Сәдигһо савза вәлкә хуно, таза имбу.
- 29 Кифләт хүшдәрә ә чәтини дәһүлиһо,
гисмәтү ворвори имбу, туз имбу.
Ә дүлү парчојәти дәбуһо һәмүр гул имбу.
- 30 Бирәји сәдиг (дуз) дор зиндәкунини.
Һохмәлүјә одоми чунһорә хилос мисоху.
- 31 Әкәр ә и дүнјоһ сәдигһорәш,

ја кэм чозэ дорэ оморэникэ,
Хэрэбһорэ, һанкорһорэ мијо дирэ
чэндгэдэ чэзо дорэ оморэ.

Мәсәләһо-12

- 1 Тәрбијэрэ хојүһо, данандајирэш мухоју,
Ә сәр зәрәји рүхшәнд сохуһо, сәрсүзи.
- 2 Офуррәкор, әз хубә одоми рази мумуну,
Нијјәтү хәрәб буһо одомирә,
тәнбиһ мисоху.
- 3 Инсон, ә хәрәби сохдәрәвоз гојим нибу,
Бинәврәј сәдиг (дуз) нивачару.
- 4 Хејрхојә зән, точ ән шүвәри,
Нумә хәрәб сохдәниһо зән,
ә писира остугу ухшәш зәрә.
- 5 Нијәт дузһо һисобини.
Мәслиһәт хәрәбә одомиһо бәдһәмәлини.
- 6 Әз кофһој хәрәбә одомиһо буј хун мијов,
Сәдигһо, ә зуһун хүшдәрәвоз хилос имбу.
- 7 Хәрәбә одомиһо офдәрә тәрк имбу,
Омо, хунәј сәдигә (дузә)
одомиһо ни вачару.
- 8 Инсон, ә әгүллүјә кофһојү киро,
тәһәриф дорә мијов,

Омо, э дүлү бәдһәмәли дәбирәкорһо
јон дәниширә мијов.

- 9 Вәкир нисдиһо,
омо сәһиб гул һисдиһо инсон,
эз ловгоји сохдәниһо вә э нун миһточ
һисдиһо инсон хуби.
- 10 Хосдәј һәјвонәш э сәр бијофдонуһо одоми
дузә одомини.
Ә рәһмәкүни ән хәрәбиш залуми дә.
- 11 Хори хүшдәрә бил зәрә кошдокор,
тә сироји нун мухуру,
Әгүлсүз, э пәсәј бушә корһо мурав.
- 12 Хәрәбә одоми,
э зәрә ов хәрәбһош бәхили мисоһу,
Омо, күк сәдигә одомиһо, шив мүдү.
- 13 Хәрәбә одомирә һосијә зуһуну,
э тәлә мидәшәнү,
Сәдиг, э чәтини офдокәш,
эз унчо саламат мәдиrow.
- 14 Хубә бәһәр ләһәј инсон, урә хејр мүдү
вә әвәз ән зәһмәт дәсһој хүшдәрә мәкүрү
- 15 Рәһ әгүлсүз, э чүмү дуз вәди имбу,
Әгүлмәндә одоми, нәсиһәтә куш мидору.
- 16 Әгүлсүз, һүрш хүшдәрә

ширп мѣлүм мисоху,
Әгүлмәндә одоми,
пишој гәзовотирә мәкүрү.

- 17 Дузә шоһод һәгә мукују,
Дургунә шоһод бәдһәмәли мисоху.
- 18 Фикир нә сохдә коф сохуһо зуһунә һиллә
нәштәрә хуно имбуру,
Омо, зуһун һохмәлү мәлһәм мәнү.
- 19 Дузә коф һәмишә мизүһү,
Һүмүр дурку кәм имбу.
- 20 Ә дүл хәрәб, бәдһәмәли мидобу,
Омо, ә дорә нәсиһәтһој хүшдәрәвоз
ә шолуми һорәј зәрәкор шори мивүнү.
- 21 Дузә одоми һич вәхт ә бәло ниофдону,
Мүвәһ хәрәбә одоми,
ә заралирәрәвоз пур имбу.
- 22 Үкрәһ Офуррәкор,
әз дуркунә зуһун рафдә,
Әз һәгә әчикә овурдокорһо рази мундә.
- 23 Пишорә дироскор,
данусдәји хүшдәрә мидору,
Хәр, һәмүри хүшдәрә
ә һәр чикә лов мисоху.

- 24 Хубә корсох хүшдәрә ого мисоху,
Нүзүли, инсонә ә гул мичаруну.
- 25 Дүлү нәрәһәт буһо, кәмәрү гәд имбу,
Хубә коф дүлә шор мисоху.
- 26 Сәдигә одоми,
ә гунши хүшдәш рәһ имбурбуну.
Омо, рәһ ән хәрәбә одоми шәфти.
- 27 Нүзүл, ә дәсү офдәрә овәш нидану
бурчундә хурдә,
Омо бочориглүжә одоми,
ә буһолүжә бирәји ән хори мирасү.
- 28 Ә рәһһој сәдигһо (дузһо) зиндәкуни дә,
Ә и рәһовоз рафдәкор әз һәчәл дур имбу.

Мәсәләһо-13

- 1 Әгүлмәндә фәрзәнд дорә тәрбијәј бәбәрә
куш мидору,
Ә дәс дәшәндокор,
ә гинәмиши куш нидору.
- 2 Ә зуһуну хубә коф вәбуһо инсон,
әз хубә бәһәрһо хурдә ләзәт
вәкүрдәниһорә хуно, ләзәт мәкүрү,
омо, војисдәј һиллә чәвги имбу.
- 3 Зуһун хүшдәрә доруһо,

- чун хүшдэрэш мидору,
Бушбугоз, сэр хүшдэрэ э бэло мэнкэнү.
- 4 Тэнбэл, э војкэј хүшдэ нирасү,
Зирэк, э бирэји (э були, э һошири) мирасү
- 5 Дузэ одоми, э дурку нифрэт мисоху,
Кофһој нэлојигэ одоми, хэчэлэти нэ
бијэбури мијору.
- 6 Дузи, одомирэ э дузэ рэһ мэдэбэрү,
Хэрэбэ, сохдэ һовунһојү мачаруну.
- 7 Нисди эзуни одоми һонини,
омо хүшдэрэ һоширэ хуно бурбундэ,
Нисди эзуни одоми һошири,
омо хүшдэрэ һонирэ хуно бурбундэ.
- 8 Бирэји (һошири, вор-дэвлэт),
мидану чун инсонэ эз чэтини хилос соху,
омо, һони э булэ-һэлэ куш нидору.
- 9 Үшүг эн шәһәм дузэ одомиһо,
дүлэ шор мисоху,
омо, ләмпәј хэрэбэ одомиһо мүмүрү.
- 10 Эз тәкабур, энчәг чәвги мэхүзү,
Әчә хубә мәслиһәт нисдкә,
һохмәш унчоји.
- 11 Ә һәрәмзәдәјирәвоз күрд буһо бирэји,
рузбәруз кәм имбу,

- омо, э зәһмәтәвоз э дәс оморәниһо бирәји,
рузбәруз зијод имбу.
- 12 Э чикә нәјовһо имид, дүлә нәчоғ мисоһу,
омо, дор зиндәкуни э војкә расирәји.
- 13 Э укут јон дәниширокор, э чун хүшдә
зарали мизәнү,
омо, э бујруг сәр зәрәкорә,
бәхшә дорә мијов.
- 14 Вомухдәји (нубә вәкүрдәји) һохмолү,
билог зиндәкунини,
инсонә, эз тәләј мүрдәји офдорә,
пәсәво вокордундә.
- 15 Хубә данандә, мәһрибони гәзонч мисоһу,
Рәһ бәдһәмәлһо шәфтини, хәрәбәјини.
- 16 Дурә дирәкор, сохдә кор хүшдәрә мидану,
Хәр, һәмүри хүшдәрә э һәммә имбурбуну.
- 17 Хәрәбә хәбәрчи, э бәло мијофдону,
Иһтиборлүјә хәбәрчи , мәлһәм мијору.
- 18 Тәрбијәрә рәд сохуһо, э һонији офдорә,
вәкири хүшдәрә вир мисоһу,
омо сәркушиһорә гобул сохуһо,
вәкир имбу.
- 19 Э војкә расирә, әри рүһ,
әри чун ширин мијов,

- омо үкрәһ хәр,
эз хәрәби чиро бирә муrow.
- 20 Ә әгүлмәндәвоz нүшүһо,
вәхүзүһо әгүл мәкүрү,
Ә хәрәвоz пој кәшүһо , бәдбәхт имбу.
- 21 Бәло, ә пәсәј һовун сохдокор рафдә,
омо дузә, хубә бәхшәһо дорә мијов.
- 22 Хубә одоми, әри нәвәһој хүшдәш
бирәји мүнү,
омо бирәји ән һовун сохдокор,
әри сәдиг, әри дуз мумуну.
- 23 Кошдәј һониһо, булә бәһәриш докә,
һовоји муrow,
Һәг нәбуһо чикә, һәммә ә пучи мадаров.
- 24 Әз фәрзәнд хүшдә укут кәм сохуһо,
һашданки ә у нифрәт сохдә,
Фәрзәнд хүшдәрә хојүһо,
урә дузә укут мүдү.
- 25 Дузә одоми, мухуру сироји имбу,
омо шүгәм бәдһәмәл, һә буш имбу.
(омо бәдһәмәл, һә киснә имбу).

Мәсәләһо 14

- 1 Һохмәлүјә зән, хунәј хүшдәрә моқуну,
омо әгүлсүзә зән,
урә ә дәсти дәс хүшдәрәвоз мачаруну.
- 2 Әз Офуррәқор тәрсүһо, ә дузә рәһ муrow,
Рәһ хүшдәрә вир сохдоқор,
ә У (ә Офуррәқор) јон мидәнүшү.
- 3 Әгүлсүз ә ловгојә кофһој хүшдә киро,
чубуг гәзонч мисоху,
омо зуһун ән әгүлмәнд, урә мидору.
- 4 Үкүз нәбуһо чикә, овхур тәмиз мумуну,
омо булә мәһсул,
ә куч үкүзәвоз һәмәл мијов.
- 5 Дузә шоһод, дурку никују,
омо дуркунә шоһод,
дуркунә шоһоди мүдү.
- 6 Хүшдәрә зәвәрдәс күрүһо,
әгүл кәшдәнки урә нијофу.
Омо, әри данандәјә одоми,
әгүл офдә һәсонт имбу.
- 7 Әз пишој хәрә одоми (вирих) дур пој,
чүнки, әз зуһун әну әгүллүјә коф нишини
- 8 Бијовһо рузә диrowқор,
ә әгүл хүшдәрәвоз рәһ хүшдәрә мијофу,

- омо, хэрэ одоми, э һәмүри хүшдэ киро,
хүшдэрэ имфурмуну.
- 9 Наданһо, э һэнкорһо хэндүсдәнүт,
омо ловој Худо, э сэр дузһо вэри.
- 10 Дүл һэр кэс дэрд хүшдэрэ мидану
вэ э дүлү дэриһо шориш кэшо һэрмәһ
ни имбу.
- 11 Хунэј хэрэбэ одомиһо мачару,
омо мэскән дузһо, күл мэровуну.
- 12 Рәһ һисди ки,
э пишој инсон дуз вэди бирэ,
омо эхирү мүрдәјини.
- 13 Бәһзибо хэндүсдәнкиш дүл дэрд кәширә,
вэ э эхир шориш гэм дэ.
- 14 Синәтһинәмэ дүлһо, бәһәр рафдэ рәһһој
хүшдэрэ тә сироји хурдэ,
омо хубэ одоми, һэг ән зәһмәт хүшдэрә,
чүтам кәрәки мäkүрү.
- 15 Сукә одоми, э һәр коф бовор мисоху,
Дурһорә дирәкор, э һәр норә пој хүшдә
фикир мүдү.
- 16 Әгүлмәнд митәрсү, әз хэрәби дэс мäkүрү,
омо, хәр пәсә-пишо нидану,
әхүшдә кувонмиш имбу.

- 17 Битоб, корә ә хәрирәвоз имбәрү,
ә бәдһәсүл нифрәт мисохут.
- 18 Бирәји сукә одоми, әз наданијү пуч имбу,
омо, ә сәр дурә дирәкор,
точ әгүлмәнди вәнорә мијов.
- 19 Хәрәбһо, ә хубә одомиһо сәр мизәнүт,
бүхтүнкәрһо, ә лов дәр сәдигһо гәд имбу.
- 20 Ә һони гуншијүш нифрәт мисоху,
омо һоширә, амбарһо мухоју.
- 21 Ә гунши ә шәфдә чүмәвоз дәнүшүһо,
ә һовун мијофдону,
Ә һони ники сохдокор чү бәхтәвәри?
- 22 Ә сәр бүхтү вәнорәкорһо, ә рәһ
хүшдәрәвоз нәс рафдәми?
Ә дүлү хејрхоји дәһо, ә хејрхоји,
ә ники мирасү.
- 23 Ә һәр зәһмәт јә фојдә дә,
Буш-бушә кофһо,
одомирә ә косиби мәнкәнү.
- 24 Ә сәр әгүлмәнд точ бирәји мәнүт,
Хәрһо, ә һәмүри хүшдә киро
шинохдә мијов.
- 25 Дузә шоһод, чунһорә хилос мисоху,
Дуркунә шоһод, тәлә гүч мисоху.

- 26 Өз Худо тәрсүһо, өз һәрчү орхојини,
әрчүки,
Офуррәкор әрхәј ән фәрзәндһој хүшдәји.
- 27 Худо тәрси--үлүк зиндәкунини,
инсонә, өз даравһо тәләј мүрдәји
пәсәво вокордундә.
- 28 Һүнәр ән парчо, ә амбари хәлгәвоз
вәди бирә.
омо хәлг кәм бирәји,
парчорә зәһиф мисоху.
- 29 Сабуру амбар буһорә,
данандајијүш амбар имбу.
Өз кәмһүсәләји, әгүлсүзи мәдиrow.
- 30 Рәһәти дүл, чунә зиндәкуни мүдү,
омо бәхили, остугуһорә импусуну.
- 31 Ө һони залуми сохдә,
ә Худо јон дәниширә һисоби,
Ө косиб рәһм сохдокор Урә вәкир мисоху.
- 32 Хәрәбә одоми, ә хәрәби хүшдә киро
гуј имбу,
Хубә одомирә,
мүрдәнкиш Худо борухо мисоху.
- 33 Һохмо ә дүл данандәһо рәһәтә чикә мүкүрү,
үһо, ә һәрәј наданһош вәди имбу.

- 34 Дузи, јә милләтә зәвәрбәр мисоху,
омо һовун, әри милләт һәнкорини.
- 35 Парчоһ, әз әгүлмәндә гул хүшдә
рази имбу,
омо, нум јүрә ә хори зәрокор,
ә гәзәбү мијофдону.

Мәсәлһо-15:1-33

- 1 Кутәһә чувоб һүршә минүшуну,
омо, тәлһә коф, гәзәбә аташ мүдү.
- 2 Зуһун, әгүлә тәһәриф мүдү,
Әз зуһун хәрһо, әгүлсүзә кофһо мәдилов.
- 3 Чүмһој Офуррәкор һәммәрә дирәни,
Ә хубһош, ә хәрәбһош чүм кәрдундә.
- 4 Шолуми вәнкәсдәниһо зуһун,
дор зиндәкунини,
омо, шәфдә зуһун, дүлә хүрд мисоху.
- 5 Күмәһ, ә бәбә дүһо тәрбијә
рүхшәнд мисоху,
Сәркушиһорә гобул сохуһо,
әгүлмәнд имбу.
- 6 Бирәји ән хунәј дуз, зијод имбу,
омо, бирәји шәфт, пуч имбу.
- 7 Зуһун һохмәлү, әгүл лов мисоху,

омо, рүһ хэрһо һәчи нидану бирә.

- 8 Офуррәкорә, әз шәфтә одоми,
дорәниһо гурбини, хош нәс оморә,
омо, әз борухој сәдигһо рази бирә.
- 9 Офуррәкорә, әз рафдә рәһһој шәфтһо,
гәһр оморә,
омо, ә пәсәј дузи рафдәкорһорә,
У хосдәни.
- 10 Худо әз дузә рәһ вадарафдокорә,
сәхт тәнбиһ сохдә,
Әри, әз сәркушиһо гәһр оморәкор,
мүрдәји овурдә.
- 11 Ә Офуррәкор, чикәј чун дорә
вә мүрдәј инсон мәһлүми,
Виниш,
У әз дүл инсонһо чәндгәдә хәбәрдорикә?
- 12 Нәшәрһә, әз јүрә сәркуш зәрәкор
хош нијов,
Әки һохмәлүһош нијов.
- 13 Шорә дүл, рујә рач мисоху.
Дүл дорди, рүһә хүрд мисоху.
- 14 Рүһ дананда, әгүл микәшдү,
Ләһәј овомһо,
ә хәрә кофһорәвоз пур имбу.

- 15 Рузһој фәгирә одоми, һәмишә сијәји,
Бәхтәвәрә дүлһорә һашдан,
һәр руз шорини.
- 16 Ә Худо тәрсирәвоз
ә дәс оморәниһо бирәји,
Әз ә һәләчикәрирәвоз күрд бирәниһо
хәзинә хуби.
- 17 Ә дүлхојирәвоз пур һисдиһо ә јә чикә,
һәвүч хурдә,
Ә әз ә нәхоји дәһо чикә,
рүгәнијә кушд данаји хурдә хуби.
- 18 Дүл тичә одоми чәнк мәхүзуну,
Сабурлү чәнкә пиш мисоху.
- 19 Рәһ нүзүлә, гәрәтикон мүшүшү,
омо дузһо, ә дузә, фирәјә рәһһорәвоз
пој мәчүнүт.
- 20 Әгүлмәндә кук, бәбәрә шор мисоху,
омо, хәрә кук, ә дәдәј чүм мичаруну.
- 21 Надан, әз хәри хүшдә шори мисоху,
Дананда, ә дузә рәһовоз дуз мурав.
- 22 Мәслиһәтсүзә војкә ә буши мадаров,
омо, ә амбара мәслиһәтәвоз күрдә бијовһо
план оводунәји мијору.

- 23 Өз ләһәјү дүрүсдә чуһоб вәдировһо,
шор имбу
Кофә ә чикәјү куфдирә чү хуби!
- 24 Ѓитијоти хүшдәрә вүнүһо одоми,
әз лугонә рәһ мүрдәји мәдиров,
вә рәһ зиндәкунирә күрдә ә зәвәр маров.
- 25 Офуррәкор, хунәј тәкабурә мачаруну,
У тараф олмонәјә зәнә мүкүрү.
- 26 Војкәһој ән һонкорһо Офуррәкорә
ә гәһр мәнкәнү,
Куфдирәһој дузһорә, У вәкир мисоху.
- 27 Тәмәһкор, кифләт хүшдәрә
ә һәзоб мидәшәнү,
әз рүшвәт руј чарундәкор
һүмүрү дураз имбу.
- 28 Дузә одоми,
чуһоб нәдорә пишо фикир мисоху,
Өз зуһун шәфтә одоми, хәрәби мәдиров.
- 29 Офуррәкор, әз нәшәрһ дур имбу,
Ә лово-тәфилој дузһо куш мидору.
- 30 Товушә чүмһо, рүһә шор мисоху,
Хубә шорә хәбәр, гәд бирә кәмәрә,
дуз мисоху.

- 31 Әри зиндәкуни кәрәк һисдиһо сәркушиһо
куш доруһо,
һәмишә ә һәрәј әгүлмәндһо мизүһү.
- 32 Дорә тәрбијәрә пиш сохуһо одоми,
ә чун хүшдә зарали мизәнү,
Ә сәркушиһо куш доруһо одоми,
ә сәр офдорәји гәзонч мисоху.
- 33 Тәрс Офуррәкор,
тәрбијәј, һохмо зијод сохдәји,
Вәкири, әз тәһәрифмәнди пишо оморә.

Мәсәлһо-16:1-33

- 1 Фикирһој дүл, әз инсон,
Чуһоб зуһун, әз Офуррәкори.
- 2 Бүтүн рәһһој инсон,
ә чүмү тәмиз вәди бирә
омо Офуррәкор, рәһһорә синәмиш сохдә.
- 3 Бијовһо корһој түрә ә Офуррәкор расун,
Һәчи, војкәһојтү ә чикә мијов.
- 4 Офуррәкор, һәр чүрә,
ә војисдәј хүшдә киро һәмәл овурди,
У, хәрәбә одомирә,
әри бәдә рузјү һәсүл овурд

- 5 Үкрәһ Офуррәкор, әз ә чунү тәкабури
дәбирәкорһо рафдә,
Һә расдәкиш, уһо тәнбиһ нәбирә ниимбу.
- 6 Хејрхоһи нә дузи,
һәр тәгсирә копорә сохдә.
Ә Худо тәрси киро инсон,
әз хәрәби вокошдә.
- 7 Худо, әз зиндәкуни инсон рази мундкә,
дүшмәнһорәш ә урәвоз боришмиш мисоху.
- 8 Ә дузирәвоз гәзонч бирәниһо кәмә чи,
әз ә дуркунирәвоз бирәниһо,
булә бирәји хуби.
- 9 Инсон,хүшдәнијү вичирә рәһ хүшдәрә,
омо,ә Худо бурбундә рәһәвоз пој вәчирә
- 10 Парчо ә пишорә дирәрәвоз,
әз зуһун хүшдә кофһо мэдәшәнү,
ә дорә һүкм хүшдә дуз имбу.
- 11 Војисдәј Офуррәкор,
дузә тирозу нә дузә пәјмунәји,
Тирозуј Худо һәги.
Ә чәјтән дәһо һәр сәнг пәјмунә,
әз тараф Офуррәкор дорә омори.
- 12 Хәрәбә кор сохдә,
ә парчоһо үкрәһ һәмәл овурдә,

- Әрчү ки, ТәхТ парчоһо,
ә дузирәвоз гојм имбу.
- 13 Дузә зуһунһо, парчоһорә рази мисоһу,
Уһо хотур дуз коф сохдокорһорә хосдәни
- 14 Ѓүрш парчоһ Һәзроилә овурдәји,
омо, әгүлмәндә одоми,
и һүршә данусдәни хисундә.
- 15 Ә руј парчоһ шәхинә вәкә,
ундә, хубә зиндәкуниш һисд,
Разијәтијү ә воруш,
васала овурдәниһо булут суј зәрә.
- 16 Әз сүрх амбарта, әгүл гәзонч сохдә хуби,
сүрх, нүгрәрә нәһ, данандајирә вәчирә,
зәвәр күрдә оморә.
- 17 Дузһо, сәдигһо әз рәһ хәрәби,
вокошдәрә зәвәр күрдәнүт,
Ә рәһ хүшдә фикир дорәкор,
чун хүшдәрә мидору.
- 18 Әз һәчәл пишо, тәкабури мијов,
Әз сокунәји пишо, рүһ ловгоји мијов.
- 19 Ә һәрәј һониһо нәрмә дүл бирә,
әз ә тәкабурһорәвоз талан бирә молә
бәхш сохдә, хуби.
- 20 Ә куфдирәһо куш доруһо хејр мәкүрү,

Ә Офуррәкор кувонмиш бирәниһо инсон,
чү бәхтәвәри!

- 21 Ә чунү әгүлмәнди дәбуһо одомирә,
дананда куфдирәнүт,
Зуһуну ширин буһо, һохмо зијод мисоһу.
- 22 Әгүл әри инсон билог зиндәкунини,
хәрә, тәрбијә дорә әгүлсүзини.
- 23 Дүл ән әгүллү, зуһун јүрә тәрбијә дорә,
ә ләһәјү дәһо һохмәлүјә кофһорә,
зијод сохдә.
- 24 Хош бијовһо кофһо, һашдан шон һәсәли,
әри чун ширини, әри остугуһо мәлһәм.
- 25 Рәһ һисдики,ә пишој одоми дуз вәди бирә
омо әхирү мүрдәјини.
- 26 Зәһмәткәш, әри шүгәм хүшдә зәһмәт
кәширә. урә. киснәји мәчбур сохдә.
- 27 Әлчәг, чол хәрәби мәкәнү,
зуһунә, әловә хуно мисухуну.
- 28 Бәдһәмәлә одоми, чәнк мәхизуну,
һәзизә дусдһорә әз јәки чиро мисоһу.
- 29 Гуччи һәрмәһһој хүшдәрә имфурмуну,
уһорә ә хәрәбә рәһ имбәрү.
- 30 Нијјәтү бәдһәмәли буһо одоми,чүм мизәнү,
лов мигүчуну, хәрәби һәмәл мијору.

- 31 Сипи буһо мујһо точ вәкирини,
гәзонч ән рәһ дузини.
- 32 Әз икид бирә, сабурлү бирә хуби,
ә нәфс хүшдә сәһиб бирә,
әз јә шәһәрә вәкүрдәји, зәвәри.
- 33 Ә сәр әтәк чүп шәндә мијов,
омо, һүкм әз Офуррәкор оморә.

Мәсәлһо-17:1-28

- 1 Ә шолуми нә динчирәвоз јә хүшкә лугәј
нун дәбуһо хунә,
әз чәвги дәһо һоширә хунә хуби.
- 2 Әгүлмәндә нүкәр,
әри нумә ә хори зәриһо кук, ого имбу вә
ә һәрәј бирорһо, бәхшәј мироси мәкүрү.
- 3 Сүрх-нүгрә,
ә кәрмә тун аташ синәмиш имбу,
Омо,дүлә синәмиш сохдәниһо,Офуррәкори.
- 4 Фикир-хәјол хәрәбә одоми ә шәфтәвози,
Ә кофһој бәдһәмәл куш дошдәкор,
дуркунә одомини
- 5 Ә косиб рүхшәнд сохдәкор,
Офуррәкорә гәһр мүдү ү.
Әз офдорәј кәшо шор буһо тәнбеһ имбу,

- 6 Нэвəһо точ əн оилһоји.
Вəкири фəрзəндһо бəбəһошүни.
- 7 Ə Худосүз боворəмə кофһо рач нəс дорə.
Ə һəсүллүш дуркунə зувун рач нидү.
- 8 Ə чүм рүшвəт дорокор, рүшвəт јə тидсими,
əрчү ки, ə комини тараф рафдкə хејрмијору.
- 9 Һовун хүшдэрə пəһəнү сохуһо мүһүбəт
микəшдү.
Коф кəрдундəкор,
һəзизə дустһорə əз јəки чиро мисоху.
- 10 Ə гонəчəглүјə одоми нуһоги тəһнə зэрə,
əз ə хэр вохуруһо əз сад мүшд зəвəртə
кори мисоху.
- 11 Хэрəбə одоми, əнчəг чəнк микəшдү.
Омо, ə пəсəј əну јə зобунə хəбəрбəр
фирсорə мијов.
- 12 Балаһој хүшдэрə вир сохдиһо ə јə хүрс
расд оморə,
Əз ə хэр ə вəхт сокунə күрдəјү раст
оморə хуби,
- 13 Ə чикəј хуби со-дə, ки хэрəби сохдкə,
əз хунəј əн у хэрəби чиро нибу.
- 14 Сəр күрдəји əн чəнк,
ə пишој əн јə бəндə вокундə сүј зэрə.

- Чэнк сэр нэ күрдэ хэторэ пиш сох.
- 15 Бүхтүнкэрэ һэг, дузэ тэнбиһ сохдэ,
һэрдү, э Офуррокор үкрэһ һэмэл овурдэ.
- 16 Эри вомухдэ мувэһ нисдикэ,
хохмолү чүтам имбоши?
- 17 Дусд һэмишэ мухојү түрэ,
Хосвэји дусд һэмишэлуги.
- 18 Бэдһэмэл э кэсэвоз элбир бирэ.
У эри кэс зомин бирэ тәһэди сохдэ.
- 19 Һоси бирэ хош бијовһо одомирэ,
чэнкиш хош мијов.
Хүшдэрэ һүндүр күрүһо,
Һэчэл хүшдэрэ һорэј мизәнү.
- 20 Дүлү шэфт буһо, хејр нивүнү.
Бэдһэмэлэ зувун јү э бэло мидэшәнү.
- 21 Хэрэ фэрзэнд бәбэрэ э бэло мидэшәнү,
Шори эн кәләтәј фәрсүзә һәјил вир имбу.
- 22 Дүл шор бирәји,
эри эн чун эн кәдә шорини.
Дүл хүрди остугуһорэ хүшк мисоху.
- 23 Шэфт э гултуг хүштә рүшвәт мәкүрү ки,
рәһ эн һәгә пузмиш соху.
- 24 Хохом э әгүл мидәнүшү,
һәгә гуллуг мисоу.

- Чүмһој хәр у тарафикәј дүнјорә микәшдү.
- 25 Хәрә кук бәбәрә ә дәрд мидәшәнү,
Ә дүл дәдәјиш губ мидәшәнү,
- 26 Ә дуз бүхтү вәнорә һовуни.
Һәсүллүрә ә дузијү киро куфдә,
дузә кор нисди.
- 27 Амбардан кәм кор мисоху.
Ә рүһ хохом һәлими мидобу.
- 28 Әгүлсүзиш, сокит бәрджә хүшдәрә,
әгүллү һесоб имбу;
ләһәрә бәсджә, данандә вәди имбу.

Мәсәлһо 18

- 1 Әз тәһно мундә хош оморокор,
ә пәсәј војисдәј хүшдә рафдә.
Ә согләмә фикирһо дүм мошуну.
- 2 Хәрә, фикир сохдә хош нијов,
омо, у әз әгүлмәнди хүшдә шори мисоху
- 3 Ә хәрәбә одомирәвоз һүрмәтсүзи,
Ә нәлојигәвоз русвој бирә мијов.
- 4 Ә әз ләһәј инсон вәди ровһо кофһо,
лугонә овһо һәмәл мијов,
Әз билог һохмо,
әз никәрә рафдәниһорә хуно ов муrow.

- 5 Э дивонхонэ,эри дузэ,һэгсүз веди́ровундэ,
тараф хэрэбэ одомирэ күрдэ, элчэгини.
- 6 Зуһун хэр э чэнк мидаров
вэ зуһуну урэ мүһүлү куфдэ.
- 7 Ләһэј хэр, урэ э бэло мидэшәнү
вэ зуһуну, эри чуну тэлэ гүч мисоху.
- 8 Кофһој хэбэрбэр,
э шинэ тикэһо сүј зэрэ,
уһо, лап э дорун шүгэм дарафдэ.
- 9 Эри кор хүшдэ коһол буһо,
э вачарундэкорэвоз бирори.
- 10 Нум Офуррэкор јэ сэхтэ гэлэји,
Дузэ одоми вирихдэ э гэдү мидаров
вэ э У имид имбэсдү.
- 11 Бирэји эн һошир,
пэсэ-пишојү күрдэ омориһо шәһэри,
У эри әну,
јэ сэхтэ һүндүрә боруј шәһэрә хуноји.
- 12 Такабури дүл, әз һэчәл пишо мијов,
Һәјомәнди, әз вәкири пишо мијов.
- 13 Нә шинрә пишо чуһоб дорә,
әгүлсүзи нә русвој бирэји.
- 14 Дүл бимор бүтүн дәрдһорә микәшү,
омо, сонхүрдикә чүтам тоб мүдү?

- 15 Э сэр офдорэниһо дүл, эгүл зијод мисоху,
Кушһој һохмолүһо эгүл микэшдү.
- 16 Дорэ бэхшэј одоми эријү рәһ мокуну,
вэ урэ э јон кэлэ одомиһо имбэрү.
- 17 Фикир хүшдэрэ јәкүмүн куфдирәкор,
һәглү вәди имбу, омо, э урэвоз дуз
нәоморокорһо урэ э дувун микэшүт.
- 18 Чүп шәндә, пишој чәнкә мәкүрү вә
кучлүјә чәнккирһорә эз јәки чиро мисоху.
- 19 Дүл ән инчимиш бириһо бирорә вәбәрдә,
эз чор тарафү бору күрдә оморә,
боглујә шәһәрә вәкүрдәш чәтини.
- 20 Шүгәм инсон э бәһәрһој ләһәрәвоз,
э мәлһәми зуһуновоз сироји бирә.
- 21 Мүрдәји нә зиһисдәји әдәс зуһуниш дәри,
Урә хосдокорһо эз бәһәрү мухуру.
- 22 Хубә зән офдокор, хуби мәкүрү,
Худо урә борухо мисоху.
- 23 Э куфдирәһој косиб рәһмәкүни,
омо, э чуһоб һошир сәһм дәри.
- 24 Дусд зијод сохуһо мачаруну хүшдәрә,
омо, эз бирориш нәзниктә дусди.

Мәсәлһо 19-29

- 1 Ә әгүләвоз зијүһо косибә одоми,
әз хәрә ловго хуби.
- 2 Әри инсон надани хуб нисди,
Тәһәди сохдокор ә чәлә мијофдону.
- 3 Инсон,ә хәри хүшдә киро рәһ вир мисоху,
Ә дүл хүшдә ә Худо һоси имбу.
- 4 Бирәји, дусд зијод мисоху,
омо, косибә дусдһојү мишәнү.
- 5 Дуркунә шоһод чәзосүз ни муну,
Ә зовнәки ә руј појуһо, хуби ни вәкүрү.
- 6 Амбарһо, ә рујү шәхинә вәбирәкорә
винирә војисдә.
Амбарһо,ә дәсдүл фирәһовоз дусди мисоху.
- 7 Әз косиб зәһләј бирорүш муров,
Дусдһојү әзу дур микәшдү,
Миннәт сохдә ә пәсәшүш рафдкә,
әзу нәзник нијовт.
- 8 Зиндәкуни хүшдәрә хојүһо, әгүл микәшдү,
Хүшдәрә ә әгүл бәсдүһо хуби мәкүрү.
- 9 Дуркунә шоһод чозәсүз нимуну,
вә ә зовнәки ә руј појисдокор әз һәрә
вәкүрдә мијов. (тәрк имбу)
- 10 Ә хәр хубә зиндәкуни рач нәдүһорә хуно,

- э ого рәһ бурбундәш, э гул рач нидү.
11 Әгүлмәнд чәнкә (гәһрә) пиш мисоху,
гәләт бириһорә бәхширә,
әријү вәкири мијору.
12 Ыүрш парчоһ, э һүрш зәрәј аслан,
омо рәһмәкүнијү, э савзәкәһ нүшдәниһо
шәј суј зәрә.
13 Әгүлсүзә кук, әри бәбә бәлоји,
Чәнкәсурә зән, э һәрәјү бурра
нәс омориниһо дәг суј зәрә.
14 Әри инсон хунә, һисд-нисд әз бәбәһо
мирос мумуну,
омо, әгүлмәндә зән Худо дорә бәхши.
15 Тәнбәли, инсонә э дорунә хов мокуну.
вә һочизи, инсонә киснә миһүлү.
16 Дәһ кофһорә әчикә бијоруһо
чун хүшдәрә мидору,
рәһ кәшдә, рәһ нә офдокор зу мүмүрү.
17 Косибә вәрзундәкор,
һашдан э Худо гәрд дорә әрчү ки,
У чутам кәрәки һәммәрә мокордуну.
18 Һәлә ки, дир нисди кук түрә тәрбијә ди,
ҫонкор мүрдәји әну нәбош.
19 Дүл тич (кәм һүвсәлә) бијо тәнбиһ бу,

- Әу рәһмәкүни сохдикә дијәш хәрәб имбу.
20 Ә нәсиһәт куш дор, тәрбијәрә гобул сох,
һәчи һохмо зијод мисохи.
21 Ә дүл инсон амбара војкәһо дәри,
омо, Худо борухо сохдә, ә чикә оморә.
22 Әри инсон ән гимәтлү, иһтиборлү бирәји,
Косиб, әз һоширә дурку хуби.
23 Худо тәрси зиндәкуни мүдү,
Урә әчикә бијоруһо рәһәт михүсү.
24 Тәнбәл, дәсә ә чи дәриһо гоб мидәшәнү,
омо, ә ләһә ни имбәрү.
25 Тәнбиһ рүхшәнд сохдокорә дорикә,
надан әгүлмәнд имбу,
данандарә сәр зәрикә әгүл зијод мисоху.
26 Бирәји бәбәрә пуч сохдә,
дәдәјә гуј сохуһо, хәчәләти бијоруһо
фәрзәнд, нумә пуч мисоху.
27 Кукмә, әз хубә тәрбијә вәкүрдә дур бирә,
әз данандәји дорәниһо кофһо дур бирәји.
28 Нәлојигә шоһод, ә һәг рүхшәнд мисоху,
ләһәј хәрәбһо, ә чүм тух нәбирәјировоз
саданаш мухуру.
29 Әри нәлојигһо, дивон,
әри кәмәр хәрһо, чубуг һәзүр имбу.

Мәсәлоһо-20--30

- 1 Шороб инсонһорә ә дәс мидәшәнү,
Кејф дүһо ички уһорә ә јәки мәнкәнү.
Пијон буһо, әгүлмәнд һисоб нисди.
- 2 Сәһм парчоһ ә бочәһ аслан суј зәрә,
Урә ә гәһр вәнкәсдокор чун вир мисоһу.
- 3 Әз һүчәт сохдә дур бирә,
әри инсон хубә нум мијору,
Әгүлсүз ә чәнк мидаров.
- 4 Ә вәхтү, кутон нә рунуһо тәнбәл,
ә вәхт бичин һичиш ни вәкүрү.
- 5 Војкәһој дүл ә лугонә овһо суј зәрә,
Ә сәр офдорәкор,
урә әз лугони микәшү мәдәшәнү.
- 6 Амбарһо и әз сәдиги хүшдә коф мисоһу,
омо сәдигә одомирә әзчә имбу офдә?
- 7 Дуз ә әгүл хүшдәрәвоз зиһисдә,
бәгдә бијовһо шивдоһојүш борухо имбу.
- 8 Парчоһ әри һүкм дорә ә тәхт нүшдәнки,
ә чүмһој хүшдәрәвоз һәммә хәрәбиһорә
сокит мисоһу.
- 9 Ки мукују ки, рүһ мәрә тәмиз,
һовунһојмәрә покорә сохдәм?

- 10 Эз фурмунэ пәјмунэ, фурмунэ кәз
эз һәрдү үкрәһ Офуррәкор рафдә.
- 11 Һә һәјилиш, ә һәмәлһој хүшдә киро,
дузә корһој хүшдә киро шинохдә оморә.
- 12 Шинрәниһо куш, дирәниһо чүмһо-
һәр дү һәсүл овурдәј Офуррәкори.
- 13 Нә хој амһар хисирәрә, һони имбоши,
Ујог бош ки, тә сирoji ә нун раси.
- 14 Висдорокор мукују: "Хәрәби, хәрәби",
висдорә бәгдә хүшдәрә тәһәриф мүдү.
- 15 Ә һилом сүрх нә нүгрә амбари,
омо әгүлмәндә коф сохуһо зуһун,
ән гимәтлүјә човоһири.
- 16 Палтар әри кәс зомин бирокорә вәки,
урә әри гәрибһо киров бини.
- 17 Ә фирилдогирәвоз ә дәс бијовһо нун
һәвәл ширин имбу,
Бәгдә шәхтә бирә мәдиоров әз ләһә.
- 18 План ә мәслиһәтовоз һәмәл оморә,
Довһорә ә дузә мәслиһәтовоз бәр.
- 19 Кофкәрдундокорһо,
сурһорә мокуну лов мисоху.
Эз нүгнүгһо дор хүшдәрә.
(Эз хәбәрбәрһо дор хүшдәрә)

- 20 Бэбэ, дэдэј хүшдэрэ гэргүш сохуһо,
Ә торики офдоронки шәһәмү мүмүрү.
- 21 Ә кулкуләвоз вәкүрдә бијовһо мүлк,
ә әхир хејр нијору.
- 22 Нич нә куј:"Гәһр әни хәрәбирә мәкүрүм".
Боворими тү ә Худо бошку,
У ә тү кумәк имбу.
- 23 Үкрәһ Офуррәкор,
әз шәфтә сәнҗој пәјмунә рафдә,
Урә, әз фурмундәниһо тирозу хош нијов.
- 24 Вәкүрдә пој инсониш әз Офуррәкори.
Һәчу нәбисдокә инсон күрдиһо рәһә,
чүтам ә сәр мијофдону?
- 25 Фикир нә сохдә коф дүһо,
хүшдэрә ә тәлә мәнкәнү.
Бәгдә әри дорә коф хүшдә,
амбар фикир сохдәни имбу.
әз сәр хәрәбиһо микирору.
Уһо әзир сәнҗој јәсијов һәл имбу.
- 27 Шәһәм Офуррәкор ә рүһ инсон товуши
хүшдэрә мидәшәнү.
- 28 Парчохә боворими нә рәһмәкүни мидору,
Тәхтјүрә, хејрхоһи сәхт мидору.
- 29 Човонһорә, гувотү вәкир мисоху,

Сипрә мујһо пирһорә јәрошуг мүдү.

- 30 Јара һәмәл бијоруһо зәрбәһо,
хәрәбә инсонә мидану дуз сохдә,
Зәрбәһо ә дорунә чикәһо кори сохдә.

Мисалһо-21-31

- 1 Дүл парчоһ ә дәс Офуррәкор дәри,
урә ов әрхә хуно ,
ә комини тараф војисдкә мичаруну.
- 2 Рәһ инсон ә чүмјүрәвоз дуз һисоб бирә,
Омо дүлһорә Офуррәкор вичирә.
- 3 Офуррәкорә әри Јү,
әз дорә оморәниһо гурбиниһо амбартә,
ә софи, ә шолуми
сәр зәрәкорһо војисдә.
- 4 Тәкабурә дәнишкоји, нә ловгојә дүл,
товуши, нә һовун хәрәбһоји.
- 5 Нијјәт ән зирәк хејр мијору,
омо тәһәди сохуһо,
ә гәд нәбирәји мијофдону.
- 6 Ә дуркинәкирәвоз кура буһо хәзинә,
ә һовоји лов бирәниһо хүр-думони,
әри мүрдәји јә тәләји.
- 7 Ә хунхури хүшдә киро хәрәбһо,

чару зэрэ шэндэ мијов,
Әрчү ки, уһорә ә дузи,
һәмәл сохдә нәс војисдә.

- 8 Рәһ һәнкор шәфти,
сохдә кор тәмизә одоми дуз һисоб бирә.
- 9 Ә чәнкәсурә зәнәвоз,
ә јә хунә зихисдәјинчә,
ә јә күнч бун зихисдә хуби..
- 10 Хәрәбә одоми, әри хәрәби сохдә тәһәди
сохдә. һич ә гуншиш руј ни күрү.
- 11 Тәнбиһ рүхшәнд сохдокорә дорикә,
чоһил әзу әгүл мәкүрү.
Ә сәр офдорокор, әз укут әгүл мәкүрү.
- 12 Сәдигә одоми,
әз товнәј хунәј хәрәбһо фикир мисоху,
әрчү ки, хәрәбһо лов-тум бирә,
ә бәло мијофдонут.
- 13 Кушһој хүшдәрә күрдә,
ноләј косибә нәшүнүһо,
ә ноләјүш чуһоб нидүт.
- 14 Пәһәникијә бәхшә гәзәбә,
ә гултуг дәһо рушвәт һүршә минушуну.
- 15 һәг әчикәјү оморәнки,сәдиг шори мисоху,
хәрәбә кор күрдәкор, ә бәло мијофдону.

- 16 Әгүл хүшдәрә вир сохуһо,
ә һәрәј мүрдәһо мидобу.
- 17 Кејф кәширәрә сәниһәт сохдәкор,
ә нәбирәји мијофдону,
һәрис шороб, нә рүгәнијә тикә буһо,
бирәји нијофу.
- 18 Хәрәбә одоми, ә чикәј сәдиг,
хоин, әчикәј дуз киров дорә мијов.
- 19 Ә чәнкәсур, нигнигә зәнәвоз зиһисдәјинчә
ә чүл-бијобон зиһисдә хуби.
- 20 Ә хунәј һохмәлү војисдә гәдәр,
хәзинә дә, були дә,
Хәрә чү һисдикә мухуру марасү.
- 21 Ә пәсәј дузи, ән иһтибор буравһо,
зиндәкуни, дузи, вәкири мијофу.
- 22 Јә әгүлмәнд, ә сәр шәһәр икидһо,
ә чәнк дарафдә,
вәкүрдә нәјовһо гәләрә мачаруну.
- 23 Ләһәрә, зуһунә күрүһо инсон,
чун хүшдәрә әз бәләһо мидору.
- 24 Ловго, тәкабур буһо одоми,
нум рүхшәнди вәкүрдә,
ловгоји сохдә-сохдә, һә ловго мундә.
- 25 Војкәј тәнбәл, урә ә рәһ мүрдәји бәрдә,

- эрчү ки, дэшојү эз зәһмәт вирихдә.
- 26 Тәнбәл бүтүн руз амбара чи војкә сохдә,
сәдигһо кофсүз әри хурдә, чи бәхш сохдә.
- 27 Хәрәбә одоми дүһо гурбуни бәјәбәрдәји,
ә хәрәбә нијәтәвоз дорә оморәникә,
дијәш хәрәби.
- 28 Дуркунә шоһоди дорокор мүмүрү,
омо коф шинрәкор, һәмишә пүрүш имбу.
- 29 Хәрәбә одоми рујә мигүчуну,
омо соф-сәдиг, күрдиһо рәһә дијәш
сәхт мүкүрү.
- 30 бич јә данандәји, әгүлмәнди, мәслиһәт,
ә пишој Офуррәкор нидану појисдә.
- 31 бәсбһорә,
әри чәнк буравһо руз һәзүр мисохут,
омо, чәнгә бәрдә ән Офуррәкор имбу.

Мәсәләһо-22-29

- 1 Хубә нум, ә пишој хәлг вәкир бирә,
у әз ән кәлә һошири,
әз сүрх-нүгрә зијоди.
- 2 бошир нә һони,
ә јә корлә ә јәки суј зәрә,
һәр дүрә Офуррәкор һәсүл овурди.

- 3 Өгүлмәнд бијовһо хәрәбирә дирә,
эзу дур имбу.
Бивәч ә пәсә-пишо нәдәниширә,
рафдә зарали мивүнү.
- 4 Мәгз ән тух бирәји, Худо тәрси--
Һошири, вәкири, зиндәкунини.
- 5 Шәфтә рәһ тәлү дәрини,ә у тәләһо дәри,
Гәдүр чун дануһо эзу дур имбу.
- 6 Һәжилә укут ди ки, дузә рәһ вәкүрү,
У пир бирәнкиш әзи рәһ нивадаров.
- 7 Һошир әри косиб ого имбу,
Гәрхунд бирәкорһ,
әри гәрд дорокор гул имбу.
- 8 Һәгсүзи коруһо, хәрәби мичүнү,
Дәкәнәк гәзәб әну импусу.
- 9 Дәсдүлфирәһә, Худо борухо мисоһу,
әрчү ки, әз нун хүшдә косибәш дорәни.
- 10 Мәрдүмазара гуј сохдикә,
куфди-куфдиһо марасү,
дүјәкирә сәр зәрәј чәнкиш сокит имбу.
- 11 Дүл тәмизирә хосдокор,
әз зуһуну лојигијә кофһо вәдирәморәкор,
дусд парчоһи.

- 12 Чүмһој Офуррәкор һәгә мидору,
У куфдирәһој хоинә, ә пучи мэдәшәнү.
- 13 Тәнбәл мукују: "Ә буру аслани,
әз хунә вадарафдүмкә мәнчүнү мәрә".
- 14 Ләһәј ән рәшәһә зән,
ә лугонә чухурәки суј зәрә,
Ә ләһәнәти Офуррәкор бијовһо,
һә унчош мумуну.
- 15 Һәјилә хәри вәкүрдикә,
и ә тәнбиһ сохдәрәвоз әзу дур имбу.
- 16 Әри һошир бирә, ә косиб зулм сохуһо,
ә ән һоширә дорә оморәниһо,
нәбирәји мијофдону.
- 17 Куш түрә воку, кофһој әгүлмәндә шин,
ә куфдирәһојмә, ә данандәјимә фикир ди.
- 18 Уһорә ә синә дорундикә,
һәммәј әнуһо ә зуһун тү вәбисдокә,
хуб имбу, әри тү хошбәхти мијору,
- 19 Ә Худо кувонмиш боши куфдирә,
имбуруз иһорә ә тү әдәм расундә.
- 20 Әри тү ә нәсиһәтәвоз, ә әгүләвоз
пур һисдиһо си мәсәләһо нә нүвүсдәмми?
- 21 Бил иһо бурбуну ә тү,
дузи ән һәгә кофһорә, әри әну ки,

- эчэш фирсоруткэш түрә,
дани дузә хәбәр овордә.
- 22 Косибә, фәгири куфдирә талан нә сох,
Ә лов дәр тү һонирә, ә сәһәр нә дәшән.
- 23 Әрчү ки, ә шикојәтһој әнуһо,
Худо дәниширә,
Уһорә талан сохдокорһорә,
Худо талан мисоху.
- 24 Әз у һүршлү бирәкорәвоз һәрмәһ нә бош,
Ә кәмһүвсәләрәвоз ә рәһ нә вадара.
- 25 Һәчи ә рәһһој әну хутә имбоши,
чун түрә ә һәлгә мидәшәни.
- 26 Нә дара, ә һәрәј дәс ә дәс дорә,
әри гәрдиһој кәс, зомин појисдә
тәһәди сохдокорһо.
- 27 Әри дорә түрә пул нәбисдокә,
лүһүфчәк түрә әз зир тү имбәрүт!
- 28 Әз бәбә кәләбәбәһо мундиһо,
күһнә чикәј сәнг ән сәрһәдә,
дәкиш нә сох!
- 29 Әри кор хүшдә данандәрә дирәними?
Ә пишој һәр јетән одомиһо нәһ,
лап ә пишој шоһо импоју.

Мәсәләһо-23-35

- 1 Ә җә рәһбәрәвоз ә сүфрә нүшдәнки,
ә пишоҗ тү һисдиһо хуб дәниш.
- 2 Түрә хубә иштоһо бисдокәш,
ә бугоз тү кордә вәни.
- 3 Ә дәһәмлүҗә чиһоҗ әну тәмәһ нә сох,
әрчү ки, и чиро чиһоҗ хурдәни
одомирә фурмундәни.
- 4 Әри һошир бирә хүшдәрә мәндрә нә сох.
Чәһди сох әзи фикир кирор.
- 5 Чүмһоҗ түрә һә ә бирәҗи докошдикә,
у вир имбу, һәҗәбо, уһо гәнәдлү бирә,
гартала хуно пар зәрә, ә һовоҗи маров
- 6 Нун сәгәтә одомирә нә ху.
Ә дәһәмлүҗә чиһоҗ әну тәмәһ нә сох.
- 7 У, ә дүл хүшдә һәг-һисоб имбәрү.
Ә зуһунәвоз әз тү "вәки, ху" мукуҗу,
омо дүлү ә зуһунҗүрәвоз җәки һисди.
- 8 Хурдәҗһо лугмәрәш мәрәхши,
бүтүн куфдирә ширинә кофһоҗ түш,
ә пучи мадаров.
- 9 Ә кушкуши хәрә одоми , коф нә куҗ,
әрчү ки, куфдирә әгүлмәндрә кофһоҗ түрә
у ә куш ни күрү.

- 10 Чикәј эн күһнә сәрһәд (мәрзә) сәнгирә
дәкиш нә сох,
вә ә гәд кошдәј јәтимһо нә дара!
- 11 Әрчү ки, Тарафдор әнуһо кучлуни,
ә түрәвоз буһо һүчәти, Худо дәниширә.
- 12 Рүһ түрә ә тәрбијә,
Кушһој түрә,ә тараф кофһој әгүлмәнди ди.
- 13 Һәжилә тәрбијә ди, әзи нә кирор,
чубуг тәрбијә әри әну мүрдәји нијору.
- 14 Әкәр тү урә куфдикә,
чун јүрә әз мәскән мүрдәһо хилос мисохи
- 15 Фәрзәнд мә, дүл тү һохмәлүникә,
Дүл мәш шор имбу.
- 16 Әз зуһун тү хубә кофһо вәдиромокә,
рүһ мә әз шори пар мизәнү.
- 17 Нәјил ки, дүл тү,
ә һовун сохһо бәхили соху,
омо һәр руз ә Худо тәрсирәвоз зиһ.
- 18 Түрәш бијовһо јә руз һисди,
имид тү пуч ни имбу.
- 19 Фәрзәнд мә, куш дор, әгүлмәнд бош,
Рүһ түрә ә дузә рәһ бәсд.
- 20 Ә һәрәј ә шороб хурдә һәрис һисдүтһо,
тикәј кушдә әз дәс парундәкорһо нә дара.

- 21 Әрчү ки, пијонискә нә бәдәшүгәм,
косиб имбу.
Сәниһәтү хурдә-һәнчирә буһо,
ә гәд чундури мидомуну.
- 22 Түрә һәсүл овурдиһо бәбәј түрә куш дор,
Пирә дәдәј түрә, фурмиш нә сох.
- 23 Һәгә висдо, урә нә фурух,
һохморә, тәрбијерә,
боворимирә һәмишә дор.
- 24 Бәбәј дуз (ән сәдиг) һә вәшәрг мүдү,
әгүлмәндә фәрзәндү урә шор мисоһу.
- 25 Бил бәбә-дәдәј тү шор бу,
түрә зәндиһо вәшәрг дү!
- 26 Фәрзәнд мә, ә мә куш дор
Рәһһојмәрә әз пишој чүмһојтү кирәвун.
- 27 Зунә, јә лугонә чухурәкини,
Гәрибә зән јә тәнкә чоли.
- 28 У, гәчәгә хуно пәһәнү бирә,
вә ә һәрәј одомиһо шуморуш хоинһорә
зијод сохдә.
- 29 Кини овулдор?
Кини дәрдлү?
Кирә мидәвһији
Кирә шукојәти?

Ки һә әнуһоги јаралү бисдо?

Чүмһој ки хун күрдә?

- 30 Ә шороб хурдә нүшдә нә вәхүзүһо,
чәнд чиро шоробһорә ә јәки гәриш сохдә,
дәһәмүрә вәкүрүһо.
- 31 Ә, очугә гирмизини шороб нә дәниш,
ә гәдәһ вәшәрг дорә, рәһәт хурдәјү
нә дәниш.
- 32 Бәгдә мара хуно микәзү,
микәзү, ән зәһәрлүјә мара хуно.
- 33 Ә пишој чүмһојтү гәрибә чиһо вәди имбу,
ә мувәһ тү шәфтә фикирһо мијов.
- 34 Хүшдәрә ә минчи дәријоһ мивини.
һашдан ки тү ә сәр дор кәми хисирәј.
- 35 Мукуји:"Зәрәт мәрә, ә мә кори нә сохди,
мәрә куфдәт, һич нә данусдәм,
кәнә әри хурдә кәј ә хүшдә мидобошум?"

Мәсәләһо-24--34

- 1 Ә хәрәбһо бәхили нә сох,
вә ә уһорәвоз бирәјирә војкә нә сох.
- 2 Әрчү ки, ә дүл әнуһо рәһм нә дәри,
зуһунһошү әз залуми коф сохдә.

- 3 Ә әгүләвоз, хуно вокундә мијов,
ә, ә сәр офдорәјирәвоз дијәш гојим имбу.
- 4 Хуноһо, ә кумәки әгүләвоз,
ә һәр чиро гимәтлүјә,
хубә чиһорәвоз пур имбу.
- 5 Һохмәлүјә мәрд гувотлү имбу,
Әгүлмәндә одоми.
куч хүшдәрә зијод мисоху.
- 6 Ә софә, дузә мәслиһәтәвоз,
мидани довһо сохдә,
Дузә мәслиһәт дорокор һисдикә
ә говләји мадарај.
- 7 Әри надан, әгүл ә дәс нарасүһо чикәји,
Ә дәрвозә сокит појисди,ләһә нәс вокундә
- 8 Әри хәрәби сохдә һәзүр бирәкорә,
"һәрәгәришсох" куфдирәнүт.
- 9 Хәрәбә һәмәлһој надан һовун һисоб бирә.
Әз ә кәс рүхшәнд сохдәкорһо,
зәһләј одомиһо рафдә.
уһо, ә одомиһо үкрәһ һәмәл овурдә.
- 10 Ә тәнкә руз әз һол офдорикә,
Тү, чәндгәдә зәһифә одоми һисоб бирә!
- 11 Әри күшдә бәрдә оморәкорһорә хилос сох
Әри тәләф бирә,

ә пишој аташ дарафдәкорһорә
пәсәво вокордун.

- 12 Әкәр куфдирикә ки,
виниш әзи хәбәрмә нә бири,
Дүлһорә синәмиш сохдәкор ирә нивүнүми?
Әхәјол чун хүшдә бирәкор ирә нидануми?
Ә һәмәл хүшдә киро,
инсон әз У бәхшә нивәкүрүми?
- 13 Фәрзәнд мә, һәсәл ху, хејрү һисди,
Ширини ән шон һәсәл,
ә чәһәг тү момуну.
- 14 Дан ки, әгүлиш әри чун тү һәчу имбу,
урә офдикә бијовһо рузһој тү ник имбу.
Имид тү ә пучи ни вадаров.
- 15 Әј хәрәбә инсон,
мәскән дузә ә һәлгә нә вәки,
Хунәј әнурә талан нә сох,
- 16 Дуз, сәдиг һофдбо офдокәш, кәнә мәхүзү,
Хәрәбә одоми појләјүш чәмүсдкә,
ә бәло мијофдону.
- 17 Әз офдорәј дүшмән шори нә сох,
әз шукәсти әну дүл тү шор нә бошку.
- 18 Худо мивүнү, әзи Урә хош нијов,
У әз сәр дүшмә һүрш хүшдәрә мәкүрү.

- 19 Э хэрэби сохдэкорһо киро һүршлү нэбош,
Э хэрэбэ инсонһо бэхили нэ сох.
- 20 Эрчүки, хэрэбэ одомиһорэ эхир нисди,
шәһәм хэрэб мүмүрү
- 21 Фэрзэнд мә, эз Худо нэ эз парчоһ тәрс,
әнәкүрүмһорэвоз эз һәрмәһ бирэ дур бош
- 22 Чүнки,бәлој әнуһо һәјәбо хәбәрсүз оморә.
Һәрдү, дүһо сәһәрә ки данусдә?
- 23 И кофһорәш әгүлмәндһо куфдири:
Э дивун тарафкәри күрдә хуб нисди.
- 24 Хэрэбә одомирә "тү сәдиги" куфдирәкорә
хәлг гинәмиш мисоху,
ә јә кофовоз, ә у ләһәнәт мукујут.
- 25 Омо урә вәшмәрдәкорһо хејр мүвүнү,
Эз сәр әнуһо булә бәрәкәт тији имбу.
- 26 Инсонә дузә чуһоб дорәкор,
һашданки эз ловһој әну моч сохдә.
- 27 Әввәл кор бурурә варас,
пәсә-пишорә дуз сох,
бәгдә хунәј түрә вокун.
- 28 Әри гунши дуркунә шоһоди нәди.
Бил, эз зуһун тү дуркунә коф нәвәдиоров.
- 29 Нә куј:"Э мә сохдиһорә, мә ә у мисохум,
гәрди ән һәмәл әнурә мүдүм".

- 30 Эз гэд, кошдә тәхүл тәнбәл,
эз онкурлуг, эн сәрсәри кирошдүм.
- 31 Дүрүм һәр тарафә әлэг шишири,
кәзинә вәчири, дивор сәнгијү вачарусди.
- 32 Дәнишүрүм, хуб фикир дорум,
эзи укут вәкүрдүм:
- 33 Јә кәмикәш дураз бирә түрә хов бәрдкә,
дәс-пој түрә дураз сохдә хисирикә,
- 34 Һонији ә сәр тү, јә оворәрә хуно,
нәбирәји, ә сәр тү ,јә гәчөгә хуно
ә чәнк мәхүзү.

Мәсәләһо-25-28

- 1 Иһош мәсәләһој ән Шәлмүни.
Одомиһој ән парчоһ Иудија һизгијо,
ә јә чикә кура бирә иһорә вәчүрүт.
- 2 Сурһој Худорә дошдә,
әри Әну вәкири овурдә,
И сурһорә вокундә,
әри парчоһо вәкири мијору.
- 3 Һүндүри һовојирә, лугони хорирә,
эз дүл парчоһо кирошдәрәш,
ни имбу данусдә.
- 4 Зир-зибилә әз нүгрә чиро сохдикә,

- эри заркэр дэс кори мумуну.
- 5 Хэрэбэ одоми эз јон парчоһ гуј бисдокә,
Тэхтү э дузһорэвоз мүһкәм имбу.
- 6 Э пишој парчоһ хүшдэрә зэвэр нәки,
Э чикәј ән кәлә чинлүјә одомиһо нә пој.
- 7 Эз э пишој јә һәсүлмәнд,
түрә хүрд сохдәјинчә,
хуб имбу куфдикә: "Кирор э зэвэр вара".
Чү дирикәш э чүмһојтүрәвоз,чәнк нәки.
- 8 Эри дивун күрдә тәһәди нә сох,
бәгдә тунши, түрә һәјб докә, чү мисохи?
- 9 Дүјәкирә э сәр нә офдорәјирә,
э гунширәвоз тү һәл сох,
омо сур кәсә нә вокун.
- 10 Бәгдә һәр шинрәкор э тү јон мидәнүшү,
и түрә эз иһтибор мәнкәнү.
- 11 Э чикәјү куфдирә оморәниһ кофһо,
э гәд гобһој нүгрәји дәбирәниһо,
э сибһој сүрхи суј зәрә.
- 12 Эри э коф дәнүшүһо инсон,
сәр зәрәји әгүлмәнд,
кушвор сүрхи, јарашуг сүрхирә хуноји.
- 13 Э вәхт бичин сәрини,
вәрфә хуно чүтамикә,

- иһтиборлүжә хозмуниш,
әри фирсорәкорү һәчуни.
У рүһ сәһиб хүшдәрә таза сохдә.
- 14 Ки ки, ә нәдорә бәхшәһој хүшдәрәвоз,
хүшдәрә тәһәриф дорәни,
у ә воруш нәсдорәниһо булудһо,
нә ә ворвори суј зәрә.
- 15 Ә сабурәвоз шохәш имбу хомуш сохдә,
Ширинә зуһун,
лап остугуһорәш нәрм мисоһу.
- 16 Һәсәлә ә гәдәрү ху,
ә чүмтухирәвоз нә хурдикә мәрәхши.
- 17 Ә хунәј гунши кәм дара.
Нәбукә урә нәкирә мијов,
дијә түрә дирә нивојү.
- 18 Әри гунши хүшдә дуркунә шоходи дорә,
ә нәштәр, ә тичә ух суј зәрә.
- 19 Ә чәтинә руз имид хүшдәрә,
ә нәмәрд бәсдә, ә писирә дәндү,
ә шикәстә пој кувонмиш бирә суј зәрә.
- 20 Әри дүлхүрдә одоми мәһәни хундә,
ә хиникә руз ә лүт бирә,
ә, ә сәр јара сүркә вокундә суј зәрә.
- 21 Дүшмән тү, киснәјикә, урә хорун.

- Тәшнәжикә, урә ов ди.
- 22 Ә һәчи сохдәрәвоз, тү һашданки урә,
дог дори сухунд.
Әвәзүрә әз Худо мәкири.
- 23 Ворвори сафона воруш овурдә,
Шәфтә зуһун ә руј инсон һүрш мијору.
- 24 Ә чәнкәсурә зәнәвоз,
ә јә хунә зиһисдәјинчә,
ә јә күнч бун зиһисдә хуби.
- 25 Әри әз тәшнәји сухдәкор,
сәринә ов чүтамикә,
әз дур оморәниһо хубә хәбәриш һәчуни.
- 26 Әкәр сәдигә одоми, ә хәрәб мити бисдокә
у ә лиһәјә ов билог,
ә мурдара ов чол суј мизәнү.
- 27 Әз гәдәр зијоди хурдәрә,
хејрү нисдиһорә хуно,
ә тәһәрифһош бәнд бирә хуб нисди.
- 28 Нәфс хүшдәрә дошдә нәдануһо,
ә вачарусдә, борусүзә шәһәр суј зәрә..

Мәсәләһо-26-28

- 1 Ә һәминон вәрф, ә вәхт бичин воруш,
рач нәдүһорә хуно,

- Ә хәриш вәкири рач нәс дорә.
- 2 Әз инчо, унчо пар зәрәј морчикәрә хуно,
Парусдәк оморә, рафдәниһорә хуно,
Нуһогијә гәргүшиш буш микирору.
- 3 Ә һәсб гирмоч, ә хәр чубуг,
чүтам рач дорәкә,
ә кәмәр хәрә одомиш,
гәмчил һәчу рач дорә.
- 4 Хәрә, ә овомијү киро чувоб нәди,
нәмукә ә у суј мизәни.
- 5 Хәрә ә овомијү киро һәчи чувоб ди ки,
ә чүмү әгүллү вәди бу.
- 6 Ә дәс хәрәвоз хәбәр фирсорокор,
појһој хүшдәрә бурра, ә зарали кәшүһо
суј мизәнү.
- 7 Әз ләһәј хәр вәдировһо мәсәл,
ә ләнкүсдәј ән пој ләнк суј зәрә.
- 8 Хәрә тәһәриф дорә,
ә сәнғшән дәриһо сәнғ суј зәрә.
- 9 Кејфлү тәлүјә лүкәрә әдәс күрүһорә хуно,
хәриш мәсәл мијору.
- 10 Хәрә, нә һәр әз рәһ кирошдәкорә,
ә мүздәвоз күрүһо,
һәмәрә јаралү сохдәниһо,

фэрсүзэ ух шэндэкорэ хуноји.

- 11 Јә хәр овоми хүшдэрә һә бурбундәникә,
У, ә вәрәхширәј хүшдә вокошдәниһо,
сәк суј зэрә.
- 12 Ә чүмјү, хүшдэрә әгүлмәнд,
һисоб сохдәниһорә дирәними?
Ә хәр, әзу амбарта имиди.
- 13 Тәнбәл мукују: "Ә рәһ аслани,
шир кучәһорә әдәј кәшдә".
- 14 Дәр ә сәр пәтһо,
чүтам оморә рафдә сохдәкә,
тәнбәлиш ә лүһүфчәк хүшдә һәчу
чәвүрмә бирә.
- 15 Тәнбәл дәсә ә гоб дәриһо чи мидәшәнү,
омо әри чирә әләһә дәшәндә һәлим имбу
- 16 Тәнбәл ә чүм хүшдә,
ә әгүләвоз чувоб дорәниһо, әз һофд
одомиш амбарта дананда вәди бирә.
- 17 Ә јү кор нисдиһо кор, гәриш бирәкор,
һашдан ә кучә һисдиһо сәкә,
әз кушһојү күрдә.
- 18 Аташлүјә ухһој мүрдәји шәндәниһо
хүјкир чүтамикә,
- 19 Гунши хүшдэрә фурмундә,

- "Зарифат сохдум" куфдирәниһош һәчуни.
- 20 Һүзүм варасдәнки аташ мүмүрү,
Һәрәгәришсох нә буһо чикә довһо марасү.
- 21 Чүтам ки, күмүр аташ дорәнки,
Һүзүм сухдәникә,
Чәнкәсуриш чәнкә ичиро атәш дорә
- 22 Кофһој һәрәгәришсох ә ширинә тикәһо
суј зәрә,
ә дорунә чикәһој гоб чихур дарафдә.
- 23 Аташа зуһун,
дүлү ә хәрәбирәвоз пур буһо одоми,
Нүгрәјү ә ов кәширә оморихо,
ә гоб луги суј зәрә.
- 24 Дүшмә гәһр хүшдәрә, ә зир зуһун хүшдә
пәһәнү сохдә, ә дүл һилләји дошдә.
- 25 Ә хубирәвоз коф сохдәј әну бовор нә сох
ә дүлү һофд чиро бәг дәри.
- 26 Нифрәт хүшдәрә, ә фирилдогирәвоз
пәһәнү сохдкәш,
Хәрәбијү, ә пишој чәһмәт ә руј мәдиоров.
- 27 Әри хәлг чол вәкән, хүшдәнү мидаров.
Сәнгиш ә сәр шәндәкору мокордү.
- 28 Дурку кујуһо зуһун, ә кәзирәниһо
одомиһо, нифрәт хүшдәрә бурбундә,

Јеләги сохдәниһо ләһә,
һәр чикәрә ә хәрәбәји мичаруну.

Мәсәләһо-27-27

- 1 Әри сәбәһи руз тү шори нә сох.
Әхи, тү насда сәбәһ у чү мијорукә.
- 2 Бил түрә тү нәһ, кәшо тәһәриф дү,
тәһәрифи түрә тү нәһ, кәшо бил дү.
- 3 Пәјмунәј ән сәнг, ән гум куруни,
һүрш-пүрш ән надан,
әз һәрдүј әнуһо курунтәји.
- 4 Һүрш залуми, гәһр сајли,
омо, бәхили әз уһош бәтәри,
ә у чүтам имбу тоб дорә?
- 5 Очугә нәхоји, әз пәһәникијә мүһибәт хуби.
- 6 Дусд зәнүһо јара, ә тәмизи дүлү кироји,
омо мочһој дүшмә, әз јолтогијүни.
- 7 Әри сиројә рүһ,
шон ән һәсәлиш нәкирә мијов.
Омо әри киснә бирәкор,
тәһә чиһош ширин мијов.
- 8 Әз мәскән хүшдә дур буһо инсон,
Әз лулај хүшдә чиро офдорәниһо,
јә гушә хуноји.

- 9 Рачә буј, дүлә чүтам ләзәт дорәникә,
нәсиһәт ән дусдиш,
инсонә һәчу ләзәт дорә.
- 10 Һәм әз дусд тү,
һәмикә әз дусд бәбәшму дур нә бош.
Хубә нәзникә гунши, әз дурә гоһум хуб
- 11 Фәрзәнд мә, әгүлмәнд бош,
бил дүл мә шор бу,
у вәхти, мәрә һәјб дорокорә,
миданум чувоб дорә.
- 12 Дурһорә ди́рокор, ән әввәл хәрәбирә дирә,
әз у мивирүхү,
Омо хәр, ә пишо мәди́ров, зарали мивүнү.
- 13 Палтар әри ән кәс зомин бирокорә вәки.
урә, әри јә гәрибә зән киров дор.
- 14 Ки, сәбәһмундә әзунсәри гунши хүшдәрә
ә һоројәвоз сәбәһәхејр докә,
Умуһој сәбәһәхејр әну нифри һисоб имбу.
- 15 Чәнкәсурә зән,
ә воружи әз бун оморәниһо дәг суј зәрә.
- 16 Урә, ворворирә хуно појундә нибу,
Рүгән зејтунә хуно ә кәф дәс күрдә нибу
- 17 Һовун, һовунә чүтам тич сохдәкә,
инсониш, әгүл инсонә тич мисоһу.

- 18 Әнчир кошдокор, бәһәрүрә мухуру.
Сәһиб хүшдәрә гуллуғ сохдокор,
вәкир имбу.
- 19 Сифәт, ә руј ов вәди бирәниһорә хуно,
Дүл инсониш урә һәчу бурбундә.
- 20 Шеол нә Авадон сирoji нәбуһорә хуно,
Чүм инсониш тух нибу.
- 21 Сүрх, нүгрә ә тун печ, инсониш,
ә тәһәрифи кәшорәвоз шинохдә мијов
- 22 Кәндүмә ә дәстәһәвәнк куфдикә
кәпәкү мәдиоров,
омо надана, чәнгәдәш куфдикәш,
наданијү ни вадаров.
- 23 Ә мол-гәрәј тү, хуб дәниш,
чүм тү, ә сәр нәхир тү вобошкү.
- 24 Нә вор-дәвләт һәмишәлуғи,
нә точ-тәхт һәмишә әз шивдо,
ә шивдо кирошдә.
- 25 Сүмәр вәчирә оморә бәгдә,
таза кијов вәрәморәнки,
әз доғһо кијов вәчирә оморәнки,
- 26 Гузиһој тү, тән түрә мокуну,
јә кәм кәчи фурухдә хори мистони.
- 27 Кәчиһо әри хурдә түрә,

ингәдә шир мүдү ки, и,
әри хурдәнијә чиһој кифләт тү вә әри
сироји дошдәј нүкәрһојтүш вәсс имбу.

Мәсәләһо-28-28

- 1 Хәрәбә инсонә,
пиш сохдокориш нәбисдокә, мивирүхү.
Дуз, сәдиг, аслана хуно мәрд импојү.
- 2 Ә јә үлкә гәлмоголи дәбисдокә,
рәһбәрһојү амбар имбу.
Әгүлмәнд, кор данусдокорә одоми бисдокә,
үлкәрә амбара вәхтһо мидору.
- 3 Јә һонијә мәрд,
косибһорә инчимиш сохдкә,
и, кошдәрә шушдә бәрдәниһо,
гити һәмәл овурдәниһо,
ә кучлујә ворүш суј зәрә.
- 4 Гонунә пузмиш сохдәкорһо,
хәрәбә, тәһәриф мүдү.
Гонундорһо әз товнәј әнуһо коф мисоху.
- 5 Хәрәбә одомиһо әзчә данусдә ки, һәг чүни
Худорә кәшдәкорһо ирә ә сәр офдорәни.
- 6 Ә әгүләвоз зиһүһо косибә одоми,
Әз ә рәһ шәфтирәвоз,

бирэји кура сохдокор хуби.

- 7 Э сэр бијофдонуһо кук,
гонунэ ачикэ мијору.
Э бэдэшүгәмэвоз һәрмәһ буһо,
эри бәбәј хүшдә хәчәләти мијору.
- 8 Ки, э сәләмирэвоз, э һәләм-гәләмирэвоз
вор-дәвләт вәчикә,
Әхирдә, бирэји әну,
э косибһорә вәрзундәкор мумуну.
- 9 Кушһој әнки,
эри гонунһорә шинрә бәсдәјикә,
Ловоһо-тәшувәһој әнуш-нәкирәји.
- 10 Дузһорә э хәрәбә рәһ бәрүһо,
э вокундә чол хүшдә мидаров.
Хубә чиһо эри һохмәлүһо мумуну.
- 11 Бирәјијү буһо,
хүшдәрә һохмәлү һисоб мисоһу,
омо әгүлмәндә косиб, дүл әнурә мухуну.
- 12 Пишорә дирәји сәдигһо,
эри һәммә вәкири мијору,
омо, хәрәбһо, зәвәр дәс бисдокә,
һәммә пәһәнү имбу.
- 13 Һовунһој хүшдәрә пәһәнү сохдокор,
э говләји нивадаров.

- омо, уһорә ә кәрдә вәкүрдә,
тәрк сохдокор, рәһмәкүни мијофу.
- 14 Әз Худо тәрсүһо һәмишә бәхтәвәри.
Ә дүлү мәнәми дәбуһо ә бәло мијофдәнү.
- 15 Ә сәр косибә хәлг вәриһо хәрәбә парчоһ,
ә шырына зәнүһо аслан,
ә сәр оморәниһо хүрс сүј мизәнү.
- 16 Ә сәр нәофдәнүһо парчоһ,
хирсүз имбу, залум имбу.
Ә һәримә пул чүм нәдошдәкор,
һүмүрү дураз имбу
- 17 Хун тији сох, әз тәрс,
тә говрә дарафдә мивирүхү,
Бил јәкиш ә у кумәки нә соху.
- 18 Ә әгүләвоз рәһ буравһо имбәрү.
Ә хәрәбә рәһ бирәкорһо,
һә јәбо мијофдону.
- 19 Хори хүшдәрә кошдә вәрәвунуһо,
тә сирoji нун мухуру.
Ә пәсәј бушә корһо буравһо һони имбу
Бәрәкәт иһтиборлүјә одоми були,
Зу һошир бирә војисдокор чәзосүз нимуну
- 21 Тарафкири хуб нисди. Мәрд,
әри јә лугмә нун мидану һовун сохдә.

- 22 Сэгэт э пэсэј бирэји муrow,
омо, хэбэрсүз э косибѳи мијофдону.
- 23 Кэсэ сэр зэнүһо, э эхир,
у, эз шѳринэ зуһун күрдэкор амбарта,
хуби гэзонч сохдэ.
- 24 Бэбэ-дэдэј хүшдэрэ талан сохдэ,
"Һовун нисди" куфдирэкор,
э бугозбуруһо инсонэвоз һэрмэһи.
- 25 Тэмэһкор чэнк мэхүзуну,
Э Худо бовор сох,э були-фировуни мирасү
- 26 Э эгүл хүшдэ кувонмиш бирэкор хэри,
Э һохмэрэвоз кэшдүһо говлэ имбу.
- 27 Э һони дэс күрдэкор миһточ нимуну,
Урэ э вэч нэкүрдэкор,
лэһэнэт гэзонч сохдэ.
- 28 Эз хэрэбэ рэһбэрһо һэммэ мивирүхү,
Уһо вир-сур бирэнки,
шуморуш сэдигһо амбар имбу.

Мэсэлэһо 29-27

- 1 Э тэнбиһиһо нэдэниширэ, сэркэлэји
сохуһо,һэ јэбо офдорэ чорэсүз мумуну.
- 2 Хубһо амбар бирэнки, хэлг шори мисоху.
Рэһбэр хэрэб бирэнки, хэлг нолэ микэшү

- 3 Данандајирə хојүһо,
кəлэтəј хүшдэрə шор мисох
Əри зунəһо ошнə буһо,
һисд-һисдү əз дəс мадаров.
- 4 Парчоһ, үлкэрə ə һэгəвоз сəхт мидору,
Курунə вэркиһо вəнүһо, үлкэрə мачаруну
- 5 Јə мəрд ки,гунширə ə ширинə зуһун күрд,
əри һэр норə пој əну, тур гүч мисоху.
- 6 Һовун əн хэрəб, əријү тэлəји.
Дуз, əз шори пар мизəнү
- 7 Дуз, тараф һэг һисдиһо косибһорə күрдə
Хэрəбə одоми ирə нəс варасирə
- 8 Һэрə гəришсохһо,
шəһэрə ə зүлзүлə мəнкəнү,
омо, əгүлмэндһо һүршə мүхүсуну.
- 9 Əгүлмэнд хэрə ə дивун (ə суд) докə,
хэр əз виһдə вадарафдə дүм мошуну,
урə динчи ни имбу.
- 10 Хунхурһо, əгүлмэндə ə чүм дирə нивојү,
Сəдигһо (дузһо) чун хилос мисоху.
- 11 Хэр, рəһ вир сохдə, əз виһдə мадаров,
омо, əгүлмэнд сабур мисоху
- 12 Парчоһ, ə дуркунə кофһо куш дошдкə,
һəммə гуллуг сохдəкорһојү,

- ә хәрәбә инсонһо мичару
13 Һонијә одоми нә залум,
ә јә чилә ә јәки суј зәрә,
Чүмһој һәр дүрә товуш сохдәниһо Худоји.
14 Парчоһ, ә косибһош ә һәгәвоз сәрбәрәһи
сохдкә, Тәхтү һәмишәлуг гојим имбу.
15 Чубуг нә сәрзәрәји әгүл мијору.
Сәрбәрәһи нәбуһо һәжил,
әри дәдәј дәрд мијору.
16 Хәрәбһо амбар бирәнки,
нәкүримиһош зијод имбу омо,
дузһо, мүвүнүт уһо чүтам офдорәниникә.
17 Фәрзәнд түрә тәрбијә ди ки,
чун тү рәһәт бу, дүл тү әзи һәз вәкүрү.
18 Коф Офуррәкор күрдә нәјовһо чикә,
кикмәкуки һәмәл мијов.
Ә гонунәвоз буравһо чү бәхтәвәри!
19 Гулә ә кофовоз ни имбу тәрбијә дорә.
Әрчү ки, ә сәр офдокәш куш нидору.
20 Фикир нә сохдә коф сохдокорә дирәјми?
Ә хәр, әзу амбарта имиди.
21 Ки, гулә әз һәјили әрковон кәлә сохдкә,
әхирдә и урә дәрд мүдү.
22 Һүршлүјә одоми чәнк мәхизуну,

- Битоб, Һәрәрә дијәш гәриш мисоһу
23 Инсонә тәкабуријү әз Һүрмәт мәнкәнү,
Һәјомәнд вәкир имбу.
24 Ә дүздәвоз Һәрмәһ буһо,
әри хүшдә дүшмәни, сәвкәнд хундкәш,
ә дивун, дузирә никујү.
25 Әз инсон тәрсүһо,
хүшдәрә ә бәло мидәшәнү омо,
ә Худо кувонмиш бирәкор орхојин мизүһү
26 Војкәј амбарһо Һүкүмдорә дирәји,
Омо, инсон һәгә әз Худо мијофу.
27 Сәдигһорә әз һәгсүзһо,
һәгсүзһорәш әз сәдигһо нәкирә оморә.

Мәсәләһо-30-33

- 1 Куфдирәһој ән Агур кук Јакәһ,
И одоми ә Јетиел, нә Укала һәчи куфди:
- 2 Дузи, мә әз һәммә әгүлсүзүм,
һәлбәт мәрә ә сәр офдорәји,
инсонјәти нисди.
- 3 Нә әгүл вомухдәм, нә Офуррәкор дорәниһо
әгүлмәндиһо хәбәр мә нисди.
- 4 Ки ә Һәсму варафд фурамо,
Ки әвүрә ә кәф дәс вәчи?

Ки овһорә ә палтар хүшдә бәсд?
Һәр тараф хорирә ки һәмәл овурд?
Нуму чүни? Нум куку чүни?
Тү данусдәними?

- 5 Һәр куфдирә коф Худо софи,
У, әри ә У боворими овурдәкорһо сипәри.
- 6 Ә коф Әну һичиш зијод нә сох.
У түрә тәнбиһ мисоху,
дуркуни түрә мәдәшәнү.
- 7 Әј Худо, әз тү дү чи әдәм хосдә,
Чәнгәдә һүмүрмә һисди,
уһорә әз мә кәм нә сох
- 8 Ләпәсүзә, дуркунә кофһо,
бил әз мә дур бу,
Мәрә нә һонији, нә лап һошири ди.
Мәрә әнчәг рузбәрузи нәфугәјмәрә ди.
- 9 Һошир бисдорумкә, "Кини бәкә Худо"
куфдирә, ә тү нәбоворими һәмәл мијов.
Һони бисдорумкә, дүзди сохдә,
нум Худојмәрә локәлү мисохум.
- 10 Әз товнәј гул ә сәһибү,
хәрәбә кофһо нә сох.
Нәмукә түрә нифри мисоху,
әзир тәхсир мидомуну.

- 11 Эзуни одомиһо һисди ки,
бәбәј хүшдәрә нифри сохдә.
Дәдәјә вәкир нәс сохдә.
- 12 Одомиһо һисди ки,
хүшдәрә тәмиз һисоб сохдә.
Омо әз мурдали хүшдә тәмиз нәбири.
13. Одоми һисдики,
әз зәвәр, ә дәрә дәниширә,
ә тәкабурирәвоз әри дәниширә,
чүмһој хүшдәрә тик күрдә.
- 14 Одомиһо һисди ки,
дәндүһојү ә нәштәр суј зәрә,
һашдан ә чунәј хүшдә кордоһо дәчири.
Әз руј хори һониһорә имфубәрү,
ә гәд инсонһо дәһо фәгирһорә мүкүшү.
- 15 Зәлүрә дү духдәри;
"Ди, ди" куфдирә бочәһ мизәнү.
Сә чи һисди ки, һич сирoji ни имбу.
Чорумун чи һисди ки,
"Вәсси, вәсси" ни гују.
- 16 Мәскән мүрдәһо, тумсүзә (бәдә) шүгәм,
Әз ов сирoji нәбуһо хори
"Вәсси" нә куфдирәниһо әлов.

- 17 Һәрки ә бәбә рүхшәнд сохд,
кофһој дәдәј әријү чи нә омо,
ә дәрәһо дәһо гәргәһо,
чүмһојүрә сула мисоху.
Балаһој гартал һәјнәһојүрә мухуру.
- 18 Әгүл мә нәбурраниһо сә чини.
Ә сәр нә офдорүмһо чоримүн чини.
- 19 Рәһ гартал ә һәсму,
Рәһ мар ә доһор.
Рәһ параход ә минчи дәријо,
Рәһ ән мәрд ә човонә духдорәвоз
- 20 Рәһ ән пучә зән һәчини,
нәлојгијә кор сохдә бәгдә,
"Чү нәкүрүмә кор сохдәм бәкә" мукују.
- 21 Хори, әз сә чи ә ләрз оморә,
Ә чорүмүн у тоб нәс дорә.
- 22 Парчоһ бирәји ән гул,
тә сирoji нун офдоји хујкир,
- 23 Нәлојигә зән ә шүвәр рафдәји,
Гәрәвош, чикәј хонум хүшдәрә күрдәји.
- 24 Ә руј хори чор чини,
чүкләш һисдүткә мәһәноһојү амбари,
- 25 Мучинәһо, гувотү амбар нисдиһо.
Әри хурдә чирә һәминон һәзүр сохдәнүт.

- 26 Мушһој доһорһош кучу кәм һисдиһо.
Хунәһој хүшдәрә ә гәд доһорһо вокундә,
27 Молиһһорә шоһ нисди
Омо, һәммә ә дәстәрәвоз рәһ рафдә.
28 Кәртинкәләрә ә дәсәвоз мидани күрдә.
Омо у, ә сарајһој парчоһош варафдәни.
29 Рәһ рафдәј ән сә мәхлуг рачи.
Ән чоримүн, вадарафдәјү рачи.
30 Ән кучлүјә һејвон,
әз пишој һичиш пәсәво нәвокошдүһо шир,
31 Ән чәнкәсурә хуруз, кәчи.
Ә пишој ләшкәр вадарафдәниһо парчоһ.
32 Әкәр тү ә хәририрәвоз,
хүшдәрә зәвәрдәс сохдәјкә,
ә фикир тү хәрәбә војкә дәрикә
ә дәстүрәвоз ләһәј түрә бәсд.
33 Әри ону ки, ниһрәрә шовундәнки,
рүгән вәдироморәниһорә хуно.
Винирә вохорундәнки, хун бијовһорә хуно
Һүршә тфу-тфу дорәнкиш,
чәнк һәмәл мијов.

Мәсәләһо-31-31

- 1 Кофһој ән парчоһ Лемуел,
дәдәшү ә у вомухдиһо әгүл.
- 2 Чү кујум кук мә,әј һәсүл овурдәмһо кук,
ә содогоһо, бәхшәһорәвоз,
ә дәс оморәјһо кук!
Әмә куш дор, кук мә!
Куш дор әз шүгәммә вәдирәморәјһо кук!
Куш дор,
сәвкәнд ән ләһәјмә һисдиһо кук!
- 3 Куч түрә ә зәнһо,
Рәһһојтүрә парчоһорә,
ә мүрдәји бәрдәкорһо сарф нә сох.
- 4 Әј Лемуел, ә парчоһо,
шороб хурдә рач нәс дорә,
ә кејф дорәниһо ичкиһо һәрис бирә,
ә һүкүмдорһо рач нәс дорә.
- 5 Мухурут гојдә-гонунә әз јор мәдәшәнүт,
һәг ән бүтүн һонихорә әз јор мәдәшәнүт
- 6 Кејф дорәниһо ичкиһорә ә дүлхүрд,
шорәбә ә дәрдлү ди.
- 7 Бил хуру,
- 8 Әри зуһунсүз ләһә воку,
һәг ән һәммә миһточ бирәкорһорә дор.

- 9 Ләһә воку ә дузирәвоз һәглүжә һүкм ди,
һәг һониһорә, фәгирһорә ә чикә бијор.
- 10 aleph Хејрхоһә зәнә чутам мидани офдә?
У, әз јогутнош гимәтлүни.
- 11 beth Дүл шүвәр әну, әзу орхојини.
Һә әдәј бәрәкәт гәзонч сохдә.
- 12 gimel Битәв һүмүр хүшдә, әри шүвәр
хәрәби нәһ, хуби овурдә.
- 13 daleth Пәшмә, кәтонә офдә вичирәни,
Әз дәсү һәр кор ә һәсонтирәвоз
вәрәморә.
- 14 he У әри дод-висдод рафдәниһо,
кәмиһо сүј зәрә,
Әз дурһо оморәниһо,
рузирә овурдә.
- 15 wow Әз хов әзунсәри вәхүшдә,
Әри кифләт хүшдә,
чи хурдәни һәзүр сохдә.
Гәрәвошһој хүшдәрәш бәхш дорә.
- 16 zayin Ә хориһо сәр кәширә бәгдә,
бәкән сохдкә, уһорә висдорә,
ә зәһмәт дәс хүшдәрәвоз,
бог дәшәндә.

- 17 heth Кишди хүшдэрэ сэхт бэсдэ,
Ә сэр куч гулһој хүшдэ,
куч зијод сохдэ.
- 18 teth Әз дод-висдоди лэзэт вәкүрдә ши
Битәв шәв шәһәмү сүхдәни.
- 19 yodh Ә дәсһој хүшдэрәвоз,
русму војордә,
Әнкүшдојү ә чубуг чәһрә,
русмурә вопучундә.
- 20 kaph Әри косибһо дәсү очуги,
Ә фәгирһо дәс күрдә.
- 21 lamedh Вәрф оморәнки дијә әз кифләт,
јүрә дүлә пәсәји нәс бирә.
Әрчү ки һәммә гирмизинә
палтар вокундә.
- 22 mem Әри лүһүф-дүшәк руј духдә,
рујү әз назукә түндә,
гирмизинә кәтони.
- 23 nun Шүвәрјүрә ә дәрвозәһој шәһәр
хуб шинохдәнүт.
Ә пирә мәрдһој хәлгәвоз,
нүшдә-вәхүшдә.
- 24 samekh Әри фурухдә шәјиһо духдә,
Киштиһо әри точирһо.

- 25 ayin Тәһәрифи јү, вәкиријү амбари.
Бижовһо рузһо ә рују әдәј хәндүсдә
- 26 peh Әз ләһәјү әдәј әгүл тији бирә.
Әз зуһуну хејрхоһи вәдирәморә.
- 27 sadeh Корһој кифләт хүшдәрә,
әдәј ә рәһ бәрдә.
Ә тәнбәл,
лојиг буһо нунә, ни хуру.
- 28 qorh Фәрзәндһојү ә пој вәхүшдә,
урә вәкир сохдәнүт.
Шүвәрү урә, тәһәриф дорәни:
- 29 resh "Хејрхојә зәнһо амбари,
омо тој тү нисди".
- 30 shin Нәзушмәнди зән фурмундәји,
рачијү буши.
омо, әз Худо тәрсүһо зән.
ә тәһәриф лојиги.
- 31 taw Урә ә хубә корһојү киро,
вәкир сохит,
Бил һәмәлһој әну,
ә дәрвозәј шәһәр,
әријү тәһәриф бијору!

Әри ә зуһун дәдәји чарундә кор бириһо
китобһо:

- Ronald E. Murphy
“World Biblical Commentary”

- Bruce K. Waltke
“The Book Of PROVERBS”

